

תחקיר סיכום מלחמה - מרמת מ"מ ומעלה - שדה תימן 3.3.74

פרק ג' - קרבות הבלימה - "חמוטל" - 9.10.73

מח"ט

לגבי ה-9.10 ברמה הפיקודית, ההחלטה היתה לבלום. לא לבצע התקפות, לצבור כח לקראת ההמשך. זה בכל גזרות הפיקוד. אוגדה 143, ברגע שהיא הגיעה לגזרה המרכזית, היא קיבלה את האחריות על כל השטח כולל המעוזים, וכמובן מה שהטריד את כולם אז היה חילוץ אנשי המעוזים. זה התחלק בצורה כזו: האוגדה של ברן היתה צריכה לחלץ את החבר'ה מ"חזיון" וצפונה, והאוגדה שלנו היתה צריכה לחלץ את "פורקן" ואת "לקקן", מפני שעם היתר באותו שלב כבר לא היה קשר. החטיבה שלנו בשלב הזה קיבלה פקודה להתכונן לחלץ את אנשי "פורקן". לצורך זה ב-0200 בלילה של ה-8.10 הם יצאו מהמעוז 33 איש והסתתרו בשטח. לגיורא היה קשר עם אנשי המעוז. הם יצאו והמשימה שלנו היתה לחלץ אותם החוצה. בשלב מסוים בבוקר, חטיבה 14 ביקשה לחלץ אותם כיוון שאלה אנשים שלהם, והם הכירו את השטח. התכנית היתה שאנחנו ניתן חיפוי וחטיבה 14 תוציא את האנשים מתוך השטח. אנחנו ידענו שאנשי המעוז נמצאים ב"טליסמן 20". כמובן שהתנאי כדי לחלץ אותם היה לכבוש את "חמוטל".

התכנית החטיבתית היתה: החלטנו שעל "חמוטל" צריך חיפוי חזק מאד. גדוד 257 וגדוד 599 בחיפוי באיזור "ציונה" כאשר 257 בחלק הצפוני ו-599 מדרום לו, וגדוד 264 יסע על ציר הכביש, יעלה על "חמוטל" ולאחר מכן תהיה פריצה פנימה של גדוד 257 יחד עם 264 כדי לתפוס שטחים באיזור "טליסמן 24" כדי ליצור חבירה עם אנשי המעוז ולאפשר לחטיבה 14 לעבור דרכנו להוציא אותם החוצה. מה שקרה באותו יום: גדוד 257 וגדוד 599 תפסו את המקום, התחילו לירות. גדוד 264 רץ על הכביש ועבר את "חמוטל". דיברתי איתו, אמרתי לו לחזור חזרה ולתקוף את "חמוטל" מצפון לדרום. עמי התקשר אלי באותו שלב ואמר שמפה יש לו שטח טוב מאד, והוא מציע לתקוף את "חמוטל" גם מהכיוון שהוא נמצא בו, ואז הגבול גזרות היה שעמי קיבל הוראה לעלות ישר לשטח ה"אדום" של "חמוטל". ההתקפה התבצעה בצורה כזאת: גיורא במקום לתקוף מפה, הלך מפה בצורה כזאת, ועמי נע בצורה כזו שהמטרה שלו היתה החלק הדרומי של "חמוטל". "חמוטל" זה ענין של 3 ק"מ, זה עסק ארוך. שמעון נמצא במקומו. נתתי אישור לעמי להסתער. הוא עלה למעלה ואני אמרתי לו שהוא פרוס יפה מאד. באותו זמן גיורא כבר טיפס על "חמוטל". היו לו פה צרות. ברגע שעמי עלה והתחיל לטפס על "חמוטל" אמרתי לגיורא שיעזוב וירוך לתפוס את צומת "טליסמן-חזיזית". קיבלנו ידיעות שפלוגת טנקים נעה מצפון על ציר "חזיזית". גיורא רץ, תפס את האיזור הזה והתקדם קדימה. אני הלכתי איתו. באותו זמן נתתי הוראה גם לשמעון. שמעון התקדם קדימה, ועמי היה פה על "חמוטל". עמי דפק טנקים על "חמוטל" ומדרום לה כ-16 טנקים. דיווח "חמוטל בידי". הכל היה בסדר ואחרי כמה דקות חטף שם מטח של בזוקות וטילים וראו טנקים שנדפקו. אחרי שהוא דיווח שכל מה שנשאר חי ירד מהעסק הזה, אחרי שהוא חילץ טנקים (שלושה טנקים נשארו על הגבעה), נתתי לו אישור לרדת ואז נשארו באיזור "טליסמן", התקדמנו קדימה

בדרך ל"נוזל". ביקשנו אישור לכבוש את "נוזל". לא קיבלנו אישור. שני הגדודים 264 ו-257 היו בערך 2.5-3 ק"מ מערבית ל"חמוטל", פרוסים, מנהלים אש עם "נוזל". פה היתה כמות גדולה מאד של רכב, חי"ר ומשאיות. באותו זמן גיורא יצר קשר עם אנשי המעוז, דיבר איתם. אמנון הגיע עם מספר טנקים של שלו ז"ל, כ-5-6 טנקים ו-4 נגמ"שים. הוא עבר דרך גיורא, הגיע למקום המיועד ל"טליסמן 20", הם היו צריכים לחכות ב"טליסמן 20". אז התקשרנו עם מפקד האוגדה ואמרתי לו שאני מציע להוביל אותם, אם הם יכולים ללכת, עד "טליסמן 22", מפני שאחרת היה מסוכן כי היינו נכנסים כאן מתחת ל"נוזל". הוא הגיע למקום וכל זה בחיפוי רציני ביותר. הגדודים של גיורא ושמעון הרביצו עם כל מה שהיה להם, אחרת היו קוטלים אותם. הגיע למקום הזה. לא מצא אותם. אחרי שחטיבה 14 כלומר אמנון עם האנשים שלו דילגו לאחור, בדרך נדפקו לו ארבעת הנגמ"שים כאשר 3 נשארו בשטח עם 14 איש. זה היה בערך קילומטר מערבה מ"חמוטל". האנשים התגלו פתאם כשראינו איש הולך על הגבעה מכיוון דרום לצפון ואז נע לשם הטנק של קצין האג"מ. כשמצאנו אותם התברר שיש עוד אנשים ואז שמענו שלח טנקים, פינו אותם והוציאו אותם החוצה. בגמר השלב הזה קיבלנו הוראה לחזור חזרה להתארגן באיזור "ציונה" ועוד פעם השיטה היתה : גדוד 264 עם פלוגה קדמית באיזור "ציונה", יתר הגדודים על ציר הכביש נכנסו לחניון לילה. גדוד 599 קיבל אישור לנוע להתארגנות בטסה, היה לו הרבה מאד מה לעשות גם מבחינת טנקים וגם מבחינת אנשים. יום קודם ב-8.10 בבוקר גם "חלוץ" גם "זנגביל" ו"נוזל" היו שלנו. האוגדה של ברן ישבה על זה, ונפנפו אותם לאט לאט. לשבת פה מבלי לכבוש את מה שמסביב זה היה בלתי אפשרי.

מג"ד 264

ב-9 לחודש בבוקר היתה תכנית כפי שהמח"ט הסביר. באותו שלב הגדוד של שמעון ושל עמי היו צריכים לתקוף מדרום לכביש את "חמוטל". הייתי אצל המח"ט, גדוד עתודה. אני זוכר שאמרתי לי, לבוא ולראות לפי התפתחות. עליתי על הטנק של המח"ט, והצעתי לו לרוץ על הכביש כמה שאפשר, ואז קיבלת את זה, אמרת בסדר. הגדוד של עמי ושל שמעון פרוסים באיזור "פוטון", תנסה לרוץ. אני עברתי את צומת "חזיזית-טליסמן", בערך בקילומטר, ואז אמרתי לי לעלות על "חמוטל" מהעורף. ירדנו מהכביש דרומה, מעבר ל"טליסמן 24", ירדנו קילומטר לשטח, כל הגדוד נפרס ברוחב די גדול, וביצענו ירי מעיכים, בערך כרבע שעה, על איזור "חמוטל". המפקדים בדרך כלל השתמשו במד טווח, במשקפות. לי היתה משקפת וראיתי מצרים מסתובבים למעלה, בעיקר באיזור הצמה הגבוהה על "חמוטל". אחרי כמה דקות של ירי התחלנו לטפס על היעד, מאד פרוסים, כי זה היה עסק די גדול, נדמה לי שהגענו למרחקים של 100 מ' מטנק לטנק. אני זוכר את הצמה הראשונה זאת שמצפון ל"חמוטל" שאי אפשר היה לטפס עליה, זה הכריח אותנו לעקוף אותה ולטפס. שם פלוגה ב' היתה שמאלית, פלוגה א' היתה אמצעית, וג' היתה מערבית. אז אהוד מצא איזו דרך עליה על הדיונה והתחיל לטפס. באיזה שהוא שלב, לומר את האמת, כשהגענו

למעלה, איבדתי שליטה על הגדוד. שמה נכנסתי למה שאני מגדיר בעיות אישיות. פשוט התחילו שם לירות ממרחקים של 10-15 מ'. מה שהתגלה למעלה זה קודם כל יצאו מצרים ומשכו מחרוזות כאלה של מוקשים עם חבלים. ממש לפני השרשרת של הטנקים. יצאו ממחפורות, משכו מחרוזות של 5-10 מוקשים. זה ניתן היה לעקוף, כי זה לא היה בנוי כל כך רציני. אז עקפנו את זה. ראיתי את רוב המפקדים עומדים ויורים בעוזים, וזרקו רימוני יד. אהוד הגיע עד לצמה. הוא היה הפלוגה השמאלית בהתקפה. הפלוגה של ברגר היתה עוד מערב מהעיגול האדום של "חמוטל". מה שקרה שם זה שכל אחד מצא את מה שהיה לו - ירו עוזים, אקדחים, זרקו רימונים, מיד קיבלתי פקודה כשהיינו למעלה, התחלתי לטפס אחרי אהוד, ומשך כל ההתקפה היתה אש ארטילרית, ואני זוכר ששאלתי את המח"ט אם זה אנחנו יורים. הוא אמר לי שלא. המצרים נראו לי מסוממים. רצו לפני השרשראות, ונדמה לי שאפילו צחקו קצת. גמרתי את כל קופסאות הכדורים. קיבלתי פקודה לרוץ לתפוס את צומת "חזיזית-טליסמן". התחלתי לרדת, והתברר לי שבקשר לא ענה לי אהוד. קראתי לגולדשטיין, הוא גם לא ענה. ואז אמר לי ברגר שאחד הטנקים שלו חילץ את אהוד. הוא נפגע וחילצו אותו, וברשת הפלוגתית ענה לי איש צוות מהטנק של גולדשטיין, שגולדשטיין נפגע ונחלץ בטנק שלו. תוך כמה דקות הסתבר לי שבפלוגה ג' נפגעו 2 טנקים, נהרג נהג טנק ונהרג מט"ק. הגדוד רץ צפונה חזרה ותפס את צומת "חזיזית-טליסמן", זה עוד איזה קילומטר מערבה, שם יש מקום של סוללה. שם עמדנו, ונכנסנו לאיזה התארגנות מהירה, חיכינו לאיזה טנקים שהיו צריכים להגיע. הטנקים לא הגיעו, ואז ראיתי דבר מעניין - על "נוזל", על "נוזל" עצמה, ירו ארטילריה רצינית. שוב פעם לא אנחנו, ואחרי ירי הארטילריה ראיתי את המצרים תופסים, הם חיכו במדרון האחורי, ירו ארטילריה על הרכס, ודילגו אחרי הירי ותפסו עמדות, הרבה מאד מצרים. אז גם הבנתי ברשת שגדוד של עמי ושל שמעון יתחילו לטפס על "חמוטל". בצהריים ניתנה לי הידיעה שיצטרכו לחלץ אנשים רגלי, אותם אנשים שדיברו עליהם לילה קודם שאולי יבואו. נאמר לי שהם נמצאים ב"טליסמן 22", נתנו לי את הרשת שלהם. קראתי להם, הם לא ענו לי. במקביל שמעתי שהם עונים באותה רשת למח"ט 14, הבנתי שכנראה הקול שלו מוכר להם. קראתי להם עוד פעם וגם הזכרתי את שמי, אולי מישהו מכיר אותי.

אמרתי שכאן מדבר גיורא לב, אך זה לא עזר שום דבר. הם לא ענו. יותר מאוחר הם היו צריכים עזרה דחופה, אז הם ענו, אבל בשלב זה לא ענו. ואז הוחלט שמח"ט 14 עם 4 נגמ"שים יפרצו בציר הכביש ל"טליסמן 22", כשהם יגיעו למקום, נגמ"שי החילוץ, אז הנחלצים ירימו זיקוק ירוק. כך היה. הנגמ"שים פרצו לאורך הכביש, ומח"ט 14 ביקש ארטילריה, לא קיבל, אז אני עם כל הגדוד יריתי על רכס "נוזל" במעייכים. ירו שם עשרות מעייכים. היה יפה מאד. הנגמ"שים הגיעו ל"טליסמן 22" ולא זיהו אף איש חי"ר. ביקשתי מהם ברשת, אמרתי להם שעכשיו יתנו את הזיקוק, אחרת לא ייחלצו לעולם. ואז הם כבר הסכימו לדבר איתי, אמרו - אנחנו מרימים זיקוק ירוק. לא זיהינו את הזיקוק, ביקשנו עוד אחד. ואז יוסי ברגר אמר שהוא רואה בערך 2 ק"מ מדרום לכביש, כלומר זה בערך במקום שהלמ"ד של "חמוטל" מופיע במפה, במקום הזה הוא מזהה את הזיקוק הירוק.

הפנינו את הנגמ"שים לשם. הם לקחו את כל האנשים והתחילו להיחלץ. הם נסעו כנראה דרך "חמוטל" או משיק ל"חמוטל" בתנועה מערבה, ובקשר שמעתי שנפגעו להם 2 נגמ"שים, ויש רק עוד נגמ"ש אחד תקין. מיד אחרי זה שמעתי ברשת הקשר ששמעון דיווח למח"ט שהוא רואה אנשים ומתחיל לאסוף אותם, ונדמה לי שדובר ב-13 אנשים. מאוחר יותר קיבלתי ת"פ פלוגה של שמעון, פלוגה כ' והוחלט שאני שאר פה לשמור על הצומת הזאת, ואז עבר אלי ג'ון. ב"חזיזית" השארנו את פלוגה ג', ושאר הגדוד התארגן באיזור "פוטון-טליסמן".

מ"פ א'

אני אתחיל משלב ההסתערות על "חמוטל". למעשה לא ניתנה לנו שום פקודה מפורטת. הכל נעשה בקשר וגם ההגדרה של היעד עצמו, של "חמוטל". אחרי השלב של הירי נפרסנו כאן בפריסה מול "חמוטל", ירינו כמה פגזים בכיוון "חמוטל". ניתנה פקודת הסתערות על "חמוטל". מה שקרה פה - היעד הזה הוא מלא חוליות ומאד קשה. אי אפשר לשלוט על כל הפלוגה. למעשה מיד בשלב ההסתערות איבדתי את הפלוגה בראייה למרות שהיה לי קשר איתם. התחילו פה בעיות אישיות. ירו על כל טנק פה עשרות בזוקות RPG. המצרים עבדו פה יפה מאד. הם ראו את הטנקים טוב ונתנו להם להתקרב ואז ירו בהם. על הטנק שלי ירו עשרות. תוך כדי תנועה אני ראיתי אותם. הם נתנו לי להתקרב והתחילו לירות. כשאני הסתערתי לא היו לי מקלעים. יריתי מעיכים ועם "עוזי", כל פעם דחפו לי מחסניות מלמטה, זה מה שהצלחתי לירות. בשלב מסויים הייתי על "חמוטל": לא למעלה אבל את הצמה שמתוארת פה ראיתי. הטנק שלי חטף בזוקה RPG. הצוות לא נפגע אבל כל מערכות הכינון יצאו מכלל פעולה והתותח ירה לאיפה שהוא רוצה. בשלב זה נעצרתי, שיפרתי לפנים לאיזו עמדה, לא יכולתי יותר לירות במדוייק ויריתי בתפוזרת. שמעתי בקשר שהמג"ד אמר לרדת מהיעד, להתקפל, אז הורדתי את כל הפלוגה. אף אחד לא נפגע חוץ מהטנק שלי. אחרי זה החלפתי טנק. עליתי על "חמוטל" עם 8 טנקים. לא היו לי מקלעים מקבילים ולא מקלעי מפקד. היו לי רק "עוזים" ותותחים. אני ראיתי שם רק חי"ר וירינו עליהם מעיכים ו"עוזי". הם כל פעם קפצו ותפסו עמדות חדשות וזה הרבה לא השפיע עליהם. בכל אופן הרגשנו שהמצרים לא פחדו. הם ירו וכל פעם היו משפרים עמדות.

אחרי "חמוטל" נערכנו לחיפוי לעבר חילוץ האנשים שלנו מול "נוזל". באיזור "חזיזית" פחות או יותר נערכנו, ירינו ירי צפוף על "נוזל". באותו מקום נפגע לי טנק אחד במזקו"מ מארטילריה. חילצנו אותו אחורה עם הסמ"פ לעבר "ילטה".

מ"פ ב'

ביום שלישי ה-9.10 היינו בפלוגה מתוך 7 טנקים שיצאנו 2 נתקעו בדרך ואחד שפך מנוע אחרי כל הסיבובים למיתלה, כך שהיינו 3 טנקים + טנק אחד מהפלוגה של ברגר שהיה על רשת הקשר של ברגר ואיכשהוא הוא הבין את סימני הידיים שלי. זה אחר כך הציל אותי. הוא היה מסופח לפלוגה.

היינו 4 טנקים מהם טנק אחד בלי קשר בכלל, לא קשר חוץ ולא קשר פנים. כשהגדוד התחיל לנוע, כיוון שלי לא היה מקלט עזר באותו שלב, לא שמעתי מה נעשה ברשת החטיבתית. הבנתי מהרשת הגדודית שאנחנו צריכים לנוע לכיוון מערב. את "חמוטל" לא הזכירו ברשת הגדודית. נענו פרוסים כשנדב במרכז, ברגר משמאל ואני מימין, פריסה די רחבה. עברנו את "חמוטל". אני מניח שבשלב שאמרו לנו "שמאלה פנה", הייתי בערך הכי ימני, ממש רחוק, כך שבכל השלב שהגדוד עמד וירה, למעשה הם עמדו וחיכו לי, עד שאני אגיע. היה איזה 1/2 ק"מ, ואני עברתי מצד ימין של הגדוד לצד שמאל. ברגע שהצטרפתי תפסתי עמדות. גיורא איתר לי את היעד והתחלנו בהסתערות. כל "חמוטל" מהכיוון הזה זה צמה אחרי צמה. את הצמה הזאת פחות או יותר עברנו כולנו בקו אחד. אני עוד לא ראיתי חיילים בשלב הזה. הפלוגה שלי היתה היחידה שהיו לה מקלעים. זה הס' שלי הצליח להשיג. בשלב זה שהגענו לפני הדיונה שהיא 5-6 מ' גובה, התחלנו לחטוף אש, פה ראיתי שאי אפשר לעבור, אז משכתי שמאלה ובערך על ציר "פוטון" הצלחתי למצוא עלייה. וחשבת שהעסק נגמר כי כבר היתה לי תצפית לכיוון "מכשיר". כשהגעתי לשטח הפתוח התחלתי לחטוף גם ארטילריה, גם טילים וגם בזקות. בתחילה לא ידעתי מאיזה כיוון, חשבתי שיורים מ"מכשיר". אני לגבי "מכשיר" הייתי בעמדות. לקח איזה 2-3 כדורים עד שראיתי שאני מקבל את זה מימין, זאת אומרת מלמעלה מהחלק הגבוה של "חמוטל". לפי ידיעתי היה צריך להיות באיזור הזה ברגר. פה אגב ראיתי טנק אחד שרוף, עם תותח למעלה. שאלתי את ברגר אם הוא נפגע, אז הוא אמר לי חטפתי בזוקה אבל זה למטה, לא קרה שום דבר. ואז עשיתי עם כל הפלוגה "ימינה פנה", היינו בשלב הזה 4 טנקים, ואז התחלנו להסתער ימינה ממש במבנה, כשאנחנו חוטפים כל הזמן ירי ממש מאסיבי, אבל הברירה היחידה היתה ממש להסתער. הנהג שלי בשלב מסוים, כשפגז אחד של בזוקה פגע איזה מטר מהטנק, אמר לי שהוא לא רואה. אמרתי לו, לא משנה, אנחנו לא יכולים לעצור, סע. המשכנו לנסוע וירו, אני מניח שפגע בי בין ה-12 ל-15, זה היה ירי ממש מדויק. אנחנו ירינו מקלעים ומעיכים. הטען קשר עבד מהר. לפני שנפגעתי ראיתי עוד אנשים מתחילים לקום שם אז צעקתי לצוות וגם לרשת הפלוגתית נדמה לי שהחבר'ה נכנעים, נשטוף אותם. ואז חטפתי את הבזוקה בצריח למעלה. נפגעתי גם בצוואר וגם מתחת לעין, אז חשבתי שאני רואה אש, קול לא היה לי, אז קפצתי מהטנק. איתי קפץ איש צוות נוסף. מה שהיה עם הטנק ששני אנשי הצוות, הסתבר שהם חזרו חזרה דרך כל "חמוטל" וחזרו לכביש בלי שקרה להם שום דבר. אנחנו נשארנו לשכב שם. כששכבתי ראיתי את החבר'ה קמים, ואז בא הטנק מהפלוגה של ברגר שנסע אחרי וחילץ אותי. שמעתי בקשר שהם אומרים שהם לא יודעים את מי הם חילצו, ויוסי שואל אותם מי זה. הבנתי שהם על הרשת של ברגר, כתבתי להם מי אני, ונענו. הביאו אותי דווקא לתאג"ד של גדוד 3. זה היה חילוץ ממש טוב. בהתחלה לא כל כך טוב כי ישבתי לי בצד בשקט אז חשבו שאין לי שום דבר. רופא ניגש אלי וטיפל בי, והעמיסו אותי על קומנדקר עם עוד פצוע, רק כעבור 5 ימים ידעתי שזה גולדשטיין. הטוב היה כשהרגשתי שהקומנדקר נוסע מהר, סימן שהציר לטסה היה פנוי. תוך כדי הנסיעה עלה הרופא של הגדוד שלנו, ד"ר בר-מאיר, וטוב שהוא עלה כי היה מה

לעשות בשנינו, גם בגולדשטיין וגם בי, והביא אותנו לטסה. מטסה פינו אותי במסוק לרפידים, מרפידים במטוס ועד באר שבע במסוק.

סמ"פ ג' סרן יונתן אדרת

אני אישית לא הייתי על "חמוטל". לי היתה בעייה עם הקולקטור, בדיוק הייתי בטיפול בגש"ח. מה שאני כן יכול לספר זה מה ששמעתי וריאיינתי אנשים שכן היו בפלוגה על "חמוטל", ומהם הוצאתי את האינפורמציה. מה שחשוב אולי לגבי האנשים שהם נעדרים. פחות או יותר הפלוגה היתה באגף הימני של הגדוד. כאשר ניתנה פקודת ההסתערות כל הגדוד עשה מין שבירה שמאלה, ואז היות שהפלוגה היתה הכי קדימה היא היתה האגף המערבי ביותר. ואז היתה הסתערות בפריסה די רחבה כאשר 2 הטנקים הקיצוניים היו 2 טנקים של מט"קים. אחד היה בודנשטיין יוסף ואחד היה פרל משה. הם התחילו לנוע ואז תוך זמן קצר הם איבדו קשר עין עם המ"פ, והם מסתבר היו המערביים ביותר מכל הכח הזה שהסתער על "חמוטל", ונעו באותה מגמה שהם התחילו לנוע. בהמשך התנועה הם הסתערו. היו הרבה מצרים. הם ירו בכל מה שעמד לרשותם, נדמה לי שהיה בכל טנק מקלע מקביל. הסתערו קדימה, ביניהם היה קשר עין בין 2 הכלים האלה. בשלב מסוים הטנק של בודנשטיין חטף פגז בחזית התובה. הנהג נהרג מיד - מלול דוד. הם ביצעו תרגולת חילוץ נהג, הכניסו אותו לצריח והמשיכו לנסוע, כאשר הטנק שנסע מימנם זה הטנק של פרל. בהמשך נפגע גם הוא, לא ברור בדיוק איזו פגיעה. פגע במערכת המנוע. הצוות כנראה איבד עשתונות, קפצו מהטנק. הסתבר שהטנק יכול לנסוע. הנהג לא שמע את הפקודה והמשיך לנסוע. פרל משה קפץ בחזרה לטנק תוך כדי נסיעה, בוטבול כנראה לא הספיק. יש עדויות שהוא היה פצוע ברגליים, ונשאר שם בשטח, כאשר לא ברור מאיזו סיבה הטנק המשיך לנסוע והתקפל לאחור בלי שהם נעצרו והמתינו לאותו בחור. בהמשך 2 הטנקים התחילו להתקפל לכיוון הכביש. הם כנראה שמעו פקודה ברשת שיוסי ברגר שואל את גיורא אם להתקפל לאחור, ולכן הם התחילו לנוע לאחור. תוך כדי תנועה לאחור הטנק של בודנשטיין חטף עוד פגז ואז התחיל כנראה לבעור. אז הצוות, פרט למלול שהיה הרוג בצריח, קפץ, עלה על הטנק של פרל וחזרו לכיוון הכביש. תוך כדי תנועה הם דיווח ליוסי, ויוסי ביקש מהמג"ד רשות להיכנס בחזרה ל"חמוטל". על כל פנים הם לא נכנסו בחזרה.

מג"ד 599

אם לפני הכנס הזה עוד היתה לי אשלייה שאני יודע מה קרה אז עכשיו גם זה אין לי. אני תפסתי עמדות לחיפוי ולפתוח באש על "חמוטל" כאשר גיורא היה בהתחלה גדוד עתודה. לאחר מכן שמעתי שהוא מקבל פקודה לרוץ על ציר "טליסמן" ולעלות על "חמוטל" מהכביש מכיוון צפון. גיורא דיווח שהוא עבר את "חמוטל", שהוא עבר את הצומת, והוא אמר שאפשר לנסוע לאיסמעיליה, שהכביש פתוח. אני ידעתי שגיורא כאן. תפסנו עמדות וכל הזמן שיפרנו עד שהיו לנו עמדות טובות.

מ"פ ו' רוני קריב זיהה חי"ר כבר מרחוק באיזור הזה. העיגול הזה שעל המפה תוחם את "חמוטל" זה לא בדיוק מה שקורה בשטח. היו עוד הרבה חוליות כמו שהזכירו כאן. באיזור הזה הוא ניסה לירות בהם אבל הטווח היה רחוק מדי. אני כל הזמן חिकיתי לראות את גיורא מצפון מזרח לדרום מערב. לא ראיתי אותו ואמרתי לחיים שאנחנו מזהים בבירור את "אדום 6725" שעל "חמוטל" ואנחנו מורידים לשם ארטילריה. הקש"א שלנו נדב סער הוריד לשם ארטילריה. שמעתי את גיורא אומר שהוא חושב שהוא חוטף ארטילריה שלנו. נתתי פקודה לקש"א להפסיק. הוא הפסיק. גיורא המשיך לקבל ארטילריה. כל הזמן לא ראיתי אותו ואז נתתי פקודה לחדש את האש וביקשתי ממך אישור לתקוף את זה. קיבלתי את האישור לתקוף. ההקצבה של הארטילריה היתה קצרה. הם הפסיקו לתת ארטילריה ואז פלוגה ז' נשארה בחיפוי, פלוגה ו' ופלוגה ח' ירדנו לשטח נמוך מוסתר מ"חמוטל", צברנו שם כח, התפרסנו ועלינו בפריסה על "חמוטל", כאשר ו' נמצאת מימין וח' נמצאת משמאל כאשר אני נמצא בתוך הטנקים של פלוגה ח'. כשעלינו ל"חמוטל" רוני תפס עם פלוגה ו' עמדות ליד החולית המרכזית, ופלוגה ח' איתי ועם שרגא תפסנו עמדות באיזור הזה וניסינו לאתר כאן אויב. לא ראינו שום דבר. בינתיים פלוגה ז' לא היתה יעילה והיא חברה אלינו. במשך כל הזמן הזה לא ראיתי טנקים של גיורא באיזור הזה. מיקי הגיע למעלה ואני דיווחתי למח"ט שהיעד בידי ואז חטפתי פגיעה בטנק שלי. מבחינת טנקים עוד לפני העלייה אנחנו ירינו פה על 2 טנקים. כשעלינו למעלה השטח היה נקי ולא ראינו שום דבר. דיווחתי ש"חמוטל" בידי ושפלוגה ז' למעלה. חטפתי פגיעה מכיוון צפון-מערב בתא הנהג וכל הצוות נפצע. אמרתי למיקי שיתפוס פיקוד משום שאני בודק מה קורה. קראתי לשרגא שיסתכל על המזק"ומ. שרגא אמר שהמזק"ומ בסדר. פינינו את הנהג לצריח, הכנסתי איש צוות אחר, טען קשר שהיה פצוע קל יותר, שיניתי עמדה ואז גם ראיתי את החי"ר ששכפי הנראה ירה קודם לכן על אהוד. הוא היה בקצה הגבעה על מדרון אחורי, היו 3 תעלות. מכיוון שלא היו לנו מקלעי מפקד, העמדות שלנו היו כאלה שלא יכולנו לירות עליהם במקביל. ניסיתי בפגזים, זה לא הלך. ואז מיקי הגיע אלי, פרסתי אותו ואמרתי לו שיתן חיפוי ושרגא שעמד מדרום יתקוף לכיוון צפון מערב עם הפלוגה שלו. שרגא עבר וירד לי מהעיניים, לצד השני למדרון אחורי - לגבי מדרון קדמי. עוד הספקתי לשמוע גם את מ"פ ו' וגם את שרגא מדווחים שיש פה טנקים. אחרי ששרגא עבר אני רואה שהחברה המצריים קמים מתוך התעלות וממשיכים לירות גם על שרגא וגם על מיקי ועלי. נתתי פקודה למיקי לשטוף את התעלות האלה, ולא לרדת למטה עד שהוא לא גומר איתם. מיקי התחיל לרוץ על התעלות וירד למטה. אז התחלתי לקבל דיווחים מכל מיני טענים-קשרים, תותחנים. מיקי עוד הספיק לדווח לי שהוא נפצע ואין לו קשר עם אף מ"מ בפלוגה שלו. על שרגא קיבלתי דיווח שהוא פצוע קשה, על רוני דיווחו שהוא גמור. תוך כמה דקות לא היה עם מי לדבר. כשקראתי ברשת חוץ מאשר הסמג"ד מאחורנית שהתחיל להביא את התאג"ד אף אחד לא ענה ברשת. ביקשתי מהמח"ט אישור להתחיל לקפל את החברה אחורנית. אני למדרון הקדמי לא ירדתי כי אנשי הצוות שלי יללו בפנים. קיבלתי פקודה ואישור לנוע אחורנית. מיקי דיווח שהוא נפצע עוד פעם אבל הוא מסוגל לתפקד, ואז ביקשתי ממנו

שיוריד את הגדוד חזרה לכיוון "ציונה". מכיוון שבטנק שלו היתה דליקה בתא המנוע היה קל מאד לזהות אותו כי הוא נפגע במיכלים, ואז כולם ירדו אחריו. באתי למעלה, על "חמוטל" עצמה עשיתי סיבוב, מיקי גם עשה עוד סיבוב על המדרון של "חמוטל", לחפש עוד נפגעים. נסענו חזרה לפינוי נפגעים. בסה"כ היו לנו בגדוד באיזור "חמוטל" 45 נפגעים. עלינו 24 טנקים. 3 טנקים נשארו: הטנק של איתמר, הטנק של אמנון עמיקם והטנק של שיפמן. היו לנו 4 נעדרים ו-6 הרוגים. התברר אחר כך בתחקירים שתוך כדי הירידה למטה נתקלו בטווח קרוב בטנקים בתוך מחפורות. מדיווחים התברר שסה"כ היו שם 16 טנקים שתוך כדי הירידה למטה מ-400 מ' נתקלו בהם והשמידו אותם בתוך המחפורות, כאשר גם הם ירו עלינו. הם היו בתוך המחפורות במין חצי קשת כזאת. ירדנו למטה, פינונו את הנפגעים. מבחינת פינוי נפגעים באיזור הזה התאג"ד שלנו ותאג"ד של גדוד נוסף. לחלץ את הנפגעים מתוך הטנקים - החבר'ה של הגדוד לא היו יותר מדי מעוניינים בנושא הזה, כי כולנו היינו המומים ממה שהיה שם. אז עזרו לנו גם חבר'ה מ-500 לחלץ את אנשינו מתוך הכלים. ביקשנו סיוע של הליקופטר כי שרגא בר-ניסן היה כבר מת, הד"ר חתך אותו. היו שם פצועים קשה. ביקשנו סיוע של הליקופטר ואמרו לנו שהליקופטר למקום הזה "ציונה" אסור לו להגיע מכיוון שהוא לא עובר את כביש הרחב. הליקופטר לא עובר בשום אופן לחלץ פצועים מעבר לכביש הרחב. כשקיבלתי את התשובה הזאת ריחף מעלי הליקופטר מלא מפקדים שהיה מעל "ציונה". אנחנו פתחנו רימוני עשן. הם ירדו לראות מה קורה. הם לא ירדו על הקרקע, הם פשוט הנמיכו, וטסו הלאה. הליקופטר לא הגיע. אחר כך היה שם עוד הליקופטר שהסתובב ולא ירד. הוחלט לפנות את שרגא והפצועים קשה עם רכב לאחור. אחר כך בין "ציונה" לטסה נחת הליקופטר ואסף אותם. התחלנו לגרור את הטנקים. סה"כ טנקים שלא ספגו פגיעות היו 4 או 5 טנקים של פלוגה ו'. כל יתר הטנקים חטפו פגיעות. כל טנק שהיה חצי כשיר ונסע נרתם לגרירת טנק אחר. ב-1200 בצהריים הגענו לטסה. בטסה התלבש עלינו הגש"ח של ברוור ומחלקת החימוש של הגדוד. אני חושב שהם עשו עבודה יוצאת מן הכלל, כי בשעה 1700 כבר יצאתי עם 9 טנקים, חזרה לאיזור "טליסמן 39" (או 42). חלק מהם היו הטנקים הכשירים של פלוגה ו'. היה שם A1 גנוב ועוד טנקים שמבחינת הפגיעות שלהם היו בהם חורים אבל אפשר היה לעבוד איתם. הסמג"ד נשאר כאן ובמשך הלילה הכשירו עוד 11-12 טנקים. לקראת ה-10.10 בבוקר היינו 25 טנקים. הפעם לרובם כבר היו מקלעים, גם מקלעי מפקד. חלק מהחבר'ה הצליחו לגנוב מהטנקים שהיו פה תקועים. רק אחר הצהריים של ה-10.10 באו לרתך לנו את הכנות ואז לכל הגדוד היו מקלעים. למעשה ה-10.10 עבר עלינו במנוחה והתארגנות. שיחות בעיקר על מנת לעודד את החבר'ה מהגדוד.

מג"ד 264

לפי מה שמתקבל כאן יש ספק בקשר ליעדים אז אני רוצה להציע איזשהוא לוח זמנים. כשהגדוד שלי רץ על הכביש רצנו בין הכביש לבין "סגול 205". התנועה בערך מ"ציונה" עם כל הגדוד זה ענין של 10 דקות, לא יותר. מ"ציונה" עד צומת "חזיזית" זה עסק של 20 רגע תנועה. בזמן שעברנו

ב"ציונה" והיינו כבר קרובים ל"סגול 205" ראיתי את הגדוד של עמי או של שמעון, על כל פנים טנקים מדרום ל"ציונה" במקום זה. אני מעריך שמהרגע שהתחלתי עד לרגע שירדנו מ"חמוטל" זה לקח מקסימום 30-35 דקות, מהרגע שיצאנו מ"ציונה". כך שלא היתה שום אפשרות אפילו להיפגש איתם למעלה. הגדוד של שמעון על כל פנים עלה למעלה לפחות שעתיים אחרי שאנחנו כבר ירדנו, כי עוד עמדנו כאן בצומת וחיכינו הרבה זמן. בין הזמנים האלה היה הגדוד של עמי, כלומר היה לפחות הפרש של 3/4 שעה עד שהגדוד של עמי עלה. עכשיו שמעתי איזה סיפור על T54, היה פה על הצמה למעלה T54 שרוף. אני זוכר שהתותחן שלי ירה על ה-T54. שאלתי אותו למה אתה יורה לשם, הוא אמר: ראיתי אנשים בפנים, והאמת עפו משם 6-7 גוויות. חוץ מזה הטנק של אהוד עבר את הדיונה הזאת. הוא כבר ראה את הכביש. זאת אומרת שאין בעסק הזה שום ספק.

המח"ט

העלייה של שני הגדודים היתה כמעט במקביל, והשלים הלכו בצורה כזו: הגדוד של שמעון עמד פרוש באיזור "ציונה". הגדוד של עמי היה פרוש משמאלו, ושני הגדודים ירו על "חמוטל". התכנית המקורית היתה: 2 גדודים בחיפוי, וגיורא כובש את "חמוטל". התכנית שלי היתה לנוע על ציר הכביש, מהמימד הצר בין הדיונות האלה לעלות לאורך העסק. זו הפקודה שגיורא קיבל. אני באותו זמן עמדתי בחיפוי. ראיתי את גיורא רץ, ואז הוא פתאם דיווח לי שהוא נמצא פה בצומת. אמרתי לו לחזור חזרה, לעלות על "חמוטל" מצפון לדרום. בשלב הזה פנה אלי עמי ואמר: יש לי פה דרך מצויינת להסתערות. אני מציע לעלות על החלק הדרומי ממזרח למערב דרך ציר "פוטון", לעלות על העיגול האדום. ולמעשה 2 ההתקפות נעשו במקביל. אני זוכר שאמרתי אל תירה ימינה כי באגף הימני שלך עולה גיורא. השטח מתחיל מציר "פוטון" עד איזור "טליסמן 23-24", זה כל הזמן גבעות, והקטע הגבוה שלהם באמת זו אחת השלוחות של "חמוטל". אתם מתייחסים ל-2 דיונות שונות לגמרי. שתי הדיונות שאתה מדבר עליהן ואתה גם הסתערת עליהן, חצי גדוד עלה מימין לדיונה וחצי גדוד עלה משמאל. זאת אומרת יש שם צמות שהיו לכיוון מזרח. אתה גם היית פרוס, היתה דיונה מרכזית שהיא הפרידה את הגדוד לשניים. עכשיו הדיונות שאתה מדבר עליהן היו מכיוון הכביש, והן חתכו אותך והגבילו את העליה שלך מהכיוון הזה. לכן אני מעריך שבשלב הראשון ההסתערות היתה במקביל, ואני גם הזדרזתי להוריד את גיורא כדי שלא ידפקו אחד את השני, זאת אומרת שגיורא היה כבר על היעד. אני את הטנק של אהוד לא ראיתי. כעקרון הגדוד של גיורא לא עבר את קו הרכס לכיוון מזרח. מבחינת לוח הזמנים אני מעריך שלכל גדוד בשלב הזה היה את האויב שלו. אני לא חושב ששני הגדודים באיזשהו שלב טיפסו אחד על השני, אבל גם לא על אותו אויב. להערכתי על "חמוטל" היה לפחות גדוד חי"ר, 600 חייל, והיו שם לפחות בין 16-18 טנקים. אנחנו קלטנו באותו יום שנדפקו שם 16 טנקים על "חמוטל".

שלבי ההתקפה על "חמוטל" היו אלה: א. גיורא עלה ראשון, מצפון. במקביל לזה שגיורא התחיל לטפס ועוד לפני שהגיע למעלה, עמי התחיל לנוע מכיוון זה, עלה מחצי היעד ודרומה מכיוון מזרח

למערב על החלק הדרומי של היעד. קיבלו ממני אזהרה לא לירות אחד לכיוון השני. ראיתי את עמי עולה למעלה. בשלב זה נתתי הוראה לגיורא לרדת. אחת הסיבות שהקדמתי לו את הירידה זה כדי שלא ייפגשו בשפיץ של היעד.

היו כאן התייחסויות לגבי האומץ של המצרים. אני גם התרשמתי שהם מסוממים, וזה בגלל התנהגותם בזמן ההפגזה הארטילרית. הורידו עליהם ארטילריה, והם הלכו על יד זה, אחד מהם היה נופל והם היו ממשיכים ללכת. זה היה דבר משונה, כאילו שהם לא ידעו מה קורה להם. אחת הסיבות שאנחנו לא ביצענו את ציוות פלוגות החרמ"ש זה בגלל הארטילריה שהם היו מורידים מיד בלי חוכמות על עצמם. כמובן שאז הנפגעים היו הרבה יותר גדולים.

סמ"פ ו' סרן ירון מירון

עם שחר נכנסנו לעמדות כשבשלב הראשון הפלוגה שלנו היתה שמאלית ביותר, בכיוון הדרום מערבי ביותר מהגדוד. על היעד המ"פ רוני קריב זיהה אנשי חי"ר, כמובן לא דרך משקפת כי לא היו. התותחן שלו זיהה את זה. זה היה בטווחים ארוכים מדי בשביל לירות, בכל זאת ניסינו. זה היה בסביבות 4 ק"מ, זה היה בעצם לירות על מטרות נקודה של חי"ר וזה לא הלך. פלוגה ז' וח' תפסו עמדות מימיננו ושיפרו עמדות. לאחר מכן ניתנה פקודה להסתערות כשאני אישית וכל המט"קים, על מקומות של חטיבה ודברים כאלה בכלל לא היה לנו מושג, היה מושג מה הגדוד עושה פחות או יותר. לא היה מושג מה היעד, לא היה מושג על "חמוטל". ממזרח ל"מכשיר" זהו שם טנקים, יותר מאוחר הסתבר שזאת היתה חטיבה 600. כל שלב העליה על היעד היה תרגיל יפה, עלינו על היעד, ירו מעט מאד ארטילריה עלינו, ירינו במקלעים תוך כדי עליה על היעד. כל משך התנועה הזאת לא זיהינו חי"ר. היינו בשטח נמוך. כשעלינו היינו הכח הימני. אני זוכר את הדיווח של המג"ד "חמוטל בידינו". זיהינו בטווחים של 600-800 מ' אנשי חי"ר חפורים שירו עלינו. באותו זמן ירו עלינו טילים, זה היה מכיוון דרום מערב. ירו עלינו טילים ובזוקות מ"חמוטל" עצמה. להגיד בוודאות שכל הפלוגה היתה מימין זה מוגזם, כי באותו זמן לא היה שילוט כך שהיה קשה לזהות ולהזיז כוחות בוודאות ולדעת עם איזה כח אנחנו נעים. הנפגע הראשון של הפלוגה היה סגן יגאל מ"מ 2. הוא נפגע אישית בראש כנראה מארטילריה, הטנק שלו לא נפגע. היינו אז כ-7 טנקים, בשלב מוקדם יותר באיזור טסה נתקע לנו טנק שהלכה לו משאבת הזרקה. מאוחר יותר היתה הסתערות של פלוגה ח' ופלוגה ז', אנחנו נשארנו בחיפוי, לא השתתפנו בהסתערות. באותו שלב פחות או יותר עם קבלת כל הדיווחים על כל הנפגעים נפגע גם רוני קריב המ"פ. הדיווחים מהטנק שלו היו באמת מבולבלים ודיווחו שהוא הלך. תפסתי פיקוד על הפלוגה ונשארנו בעמדות עד לשלב שניתנה פקודת הנסיגה. בשלב הזה ירדתי למטה ואת הפלוגה הובלתי חזרה לאיזור הכביש ומשם לאיזור התאג"ד שם פינו את הפצועים.

יצאנו מחניון הלילה ונתתי הוראה לכל הטנקים לעשות התעמלות בוקר מכיוון שהחבר'ה היו מאד מכווצים. חלק ביצעו ולדעתי זה היה טוב מאד. יצאנו והתחלנו לנוע לכיוון העמדות, כל הזמן בקיצור טווחים. אז הגענו למצב שפתאם רוני אמר שהוא מזהה חי"ר ואז הוא נעמד בקטע הכי דרומי והתחיל לירות בטווחים הרחוקים, מסתבר שסתם ירו. אז המשכנו להתקדם, בסוף נעמדנו אחרי כל השיפורים פתאם היה איזה יעד שעמיקם אמנון אמר שהוא מזהה קצת חי"ר על אחד מהיעדים של השיפור, אותם רכסים, ואני לא זיהיתי כלום. זה היה קצת שיחים. רצנו קדימה בהסתערות, ירינו במקלעים. מסתבר שזה לא היה שום דבר. תפסנו עמדות כאשר, לתקן את ירון, פלוגה ז' פה היתה הכי דרומית או הכי משמאל. מימין היתה פלוגה ו' ופלוגה ח' אני לא זוכר. עמדנו פה צפוף מאד. אני עליתי רק עם 2 מחלקות : מחלקה 3 של אמנון משמאל, מחלקה 2 של עמיקם מעין ז"ל מימין, ואיתמר מ"מ 2 וסמ"פ מאחור, שכל הזמן רצה לעלות לירות. עמדנו כאן וירינו ועשיתי ניהול אש פלוגתי. ניהול אש היה קל מאד לעשות, כמו בקק"ש חלוקת גזרות מימין לשמאל. הטנק הימני היה טנק שרוף על היעד, היה טנק שלא זיהיתי, היה T55 במרכז הצמה ומשמאל עוד טנק אחד. עשינו חלוקת גזרות וירינו. באותו זמן המג"ד נתן פקודה של התקפה גדודית : 2 פלוגות ו' וח' במין איגוף קטן לימין עולים על "חמוטל" ואני בחיפוי. כשהוא ירד למטה והיה במקום הנמוך, דיווחתי לו שאני מזהה על היעד המון ג'יפים, נגמ"שים, לא ידעתי מה זה. עמי אמר לי תדפוק אותם. עכשיו אני יודע שזה ה-BRDM טילים החדש. אם הייתי יודע אז הייתי בורח. בקיצור ירינו פה. המחלקה של אמנון השמאלית פגעה בכמה מטרות, מה בדיוק לא יודע. כשהם התחילו להסתער היינו בעמדות. כשעמי היה למטה והתחיל לטפס, העליה ל"חמוטל" זה מין צמה כזאת, משפך שעולה למעלה. היה שם טנק T55 בקצה המשפך. תוך כדי עליה של עמי ראיתי שקופצים כ-20-30 חי"ר עם המזוודות והודעתי לעמי שהם קופצים שוכבים מאחורי הטנק הזה בדיוק בעליה מהמשפך. ביקשתי מעמי רשות לדפוק את הטנק הזה, הייתי בטוח שזה ה"שוט" של דן ספיר, שאמרו לי שנשאר על היעד. עמי אמר כן לירות, לא לירות, לירות. ירינו בו ואז הם ברחו מפה ועמי עלה על היעד. כשעמי הגיע לאיזור הטנק הזה אני כבר לא הייתי יעיל והתחלתי לרדת למטה. תוך כדי עליה שמעתי את הפקודות של עמי שהם עולים למעלה, אין שום בעיות. הכל יפה. ופתאם בעליה אחרי זה, עמי עלה למעלה ואני כבר הייתי בעליה, ובנתיב העליה פתאם נפתחה על עמי אש מלמעלה ואני חטפתי הפגזה ארטילרית, בדיוק במשפך. פה היינו צריכים ממש להתכנס. פתאם נעצר שמה טנק, אפילו לא ידעתי למה, מסתבר מאוחר יותר שזה היה הטנק של עמיקם מעין ז"ל שהיה לו שם קלקול טכני, והוא החליף כלי. המשכנו לעלות למעלה. קיבלנו פקודה מעמי והוא אמר ש' וח' שהיו בקצה ממש המערבי והדרומי, לעשות שיפור קטן לכיוון ימין ששם נפתחה עליהם אש. הוא אמר לי שאני אעלה לצד הימני יותר. הודיעו לנו שיש שם איזה רמפה 300 מ' לפנים, קצת יותר גבוהה מאתנו, ושם יש הרבה חי"ר. עמי כל הזמן צעק חי"ר חי"ר והם שוכבים בתעלות. עליתי למעלה עם כל הפלוגה. הסתכלתי על הטנק של עמי וראיתי שהוא נפגע. הודעתי לצוות שהמג"ד נפגע ואז עלינו על השורות של החי"ר. כשאני עליתי, עליתי עם כל הפלוגה. נסעתי והאמנתי שכולם נוסעים אחרי

וכשהסתכלתי ראיתי רק את המ"מים. באותו זמן עמיקם מעין כבר היה הרוג, אבל זה עוד לא ידעתי, ומי שראיתי כל הזמן לידי זה היה עמיקם אמנון. עלינו משמאל, התחלנו לרוץ ושטפנו את העמדות. מסתבר לי שזה היה קו של עמדות, עמדה אחרי עמדה, עגולה עומק של מטר, אולי עמדות אישיות. עברתי את העמדה הראשונה, ירו שם בזקות בלי סוף מכל העמדות האלה. אחרי 3 מ' עוד שורה, לפחות 3 שורות. עברתי את כל השורות האלה ודרסנו שם הרבה. הסתובבתי המשכתי ואז עמי נתן פקודה אחרונה שאני זוכר שם ש' וח' יירו לחזית וז' יטהר את כל העמדות מאחור, מאחור ומימין. עשו מאתנו חרמ"ש. ואז כשהסתובבתי הסתבר לי שזו היתה שטות לחתוך את העמדות לרוחב, ואז נתתי פקודה לפלוגה, אני לא יודע אם שמעו, להתחיל לרוץ לאורך העמדות, ואז היה יופי. התחלנו לרוץ לאורך העמדות עם זחל בתוך בור ליד בור, החבר'ה קפצו, היתה דילמה אחרי מי לרדוף (החבר'ה המצרים). מה שאני באמת מוכרח לציין שהם נלחמו שם בקנאות נוראית והתחרו אחד בשני מי יהיה יותר גיבור. יריתי על אחד משמאל, אחד קפץ מהעמדה וברח. אני לא עושה אותו גיבור - עליתי עליו עם הטנק, כשהסתובבתי הוא שכב שם בלי רגל, הוא קפץ מהטנק ושכב בלי רגל. כשהסתובבתי אליו שוב הגבר הוציא רימון וניסה לזרוק עלי אבל לא היה לו כח אז זה נפל לידי והתפוצץ. כשחזרתי התחלתי לרוץ לאורך העמדות. הם ירו מתוך הכלים בתוך כל מחפורת. בכל מחפורת היו כמה בזקות ככה שוכבות בשורות. יריתי על אחד משמאל. הייתי הכי ימני על היעד. הצוות ירה כל הזמן בתותח, מהרשף מקצה הלוע המצרים עפו מהעמדות. דרסנו שם הרבה מאד. רצתי לאורך העמדה כמה שיכולתי. עשרות חבר'ה היו שם. אז הסתובבתי וראיתי את הטנקים האחרים בפלוגה רצים גם כן לאורך העמדות, אני ראיתי שם לפחות 5-6 טנקים. אני עליתי עם 10. הטנק של עמיקם נתקע בדרך והוא ירד. למעלה הייתי עם 9 טנקים לאורך התעלות. שם נפגעתי פעם ראשונה בגב מ-RPG שלא פגע בטנק פגע בי בגב. זה הרגיז אותי מאד ואז אמרתי לנהג לדרוס אותו במקום לירות בו עם "עוזי". לא היתה לי תחמושת "עוזי" ולא היה לי מקלע מפקד. כשהמג"ד נפגע בטנק אני הודעתי לצוות שלי שאם יקרה לי משהו שלא יטפלו בי אלא שהתותחן יתפוס פיקוד, בגלל שלא רציתי להישאר על היעד. התותחן היה בטוח שהוא הולך להיות מ"פ. אחרי זה כשהמג"ד נפגע ואמרתי לו שהמג"ד הלך הוא היה בטוח שהוא כבר מג"ד. אבל זה היה מאד קריטי. עמיקם אמנון קיבל פגיעה בטנק שלו ורץ בשטח עם הצוות שלו. זיהיתי רק את עמיקם. מ"מ 1 נהרג בטנק. מ"מ 2 איתמר הטנק שלו נפגע. הוא נסע קצת, נעצר, הצוות קפץ החוצה, ראיתי אותם רצים בשטח. מיד כשהם עזבו את הטנק, הטנק קיבל פגיעה ישירה ונדלק לגמרי. אז שלחתי את טנק 3'א את שאלתיאל שמאלה שיחלץ נפגעים. זה היה טנק בית חולים עם הצוות של שיפמן והצוות של איתמר. באותו זמן עמי נפגע ואמר לי לתפוס פיקוד. מכיוון שכבר הייתי פצוע רציתי להעביר את אחת הפלוגות לטובתי, מג"ד. בפלוגה שלי לאף מ"מ לא יכולתי להעביר פיקוד, מפני שאמנון, איתמר ועמיקם כולם כבר הלכו ולא היה עם מי לדבר, אז נשארתי לשלוט על הפלוגה. ניסיתי לדבר עם הפלוגות האחרות בקשר הפנימי שלהן. אז גם הגיעו הדיווחים "וילון קאפוט", משום מה השתמשו במונח הזה, ואחרי זה גם הודיעו שח' נפגע.

באותו זמן עמי חזר לפקד על הגדוד. המצרים המשיכו כל הזמן לזרוק עלינו בזוקות, לירות ממש מטווחים של 2-3 מ'. אחרי זה זרקו רימונים על הטנקים. אחד מהם נכנס על הטנק, על הצריח. הורדתי את הראש החזקתי אותו ביד והוא התפוצץ עלי. אחרי זה ו' וח' פתאם ירדו והודיעו שיש שם טנקים. רציתי לפנות לכיוון ההוא. קיבלתי פקודה מעמי לתפוס פיקוד ולהוריד את הגדוד למטה. הוא נשאר לעשות סריקה באיזור שלו. למה בדיוק אני לא מבין עד היום הזה. הטנק שלי באותו זמן קיבל פגיעה בתובה ונדלק מיכל אחד, כל תא המנוע בער. הודעתי לכל הפלוגות ברשתות הפנימיות לנסוע אחרי אני בוער. התחלתי לרוץ למטה, בדרך עשיתי סיבוב באיזור של העמדות שלהם ובתעלות לראות אם אני מזהה חבר'ה שלנו מסתובבים. לא היה שם שום דבר. מה שכן, היו שם המון ערבים מתים. בדרך למטה אני הייתי הכי ימני ואז ראיתי את הטנק בית חולים נוסע ולא הבנתי למה איתמר עומד בחוץ ומחזיק במעקה חי"ר. עומד עם "עוזי", זה היה ממש יפה. מסתבר שפשוט הצריח כבר היה מלא. ירדנו למטה ואז עמי הודיע שהוא כבר יורד. הוא נראה יורד עם שני כלים. הגענו למטה לכיוון התאג"ד, היו שם אלונקות וזחל"מים וכל מיני דברים כאלה. ואז מכיוון שהטנק בער ולא ידעתי מה יהיה לקחתי אותו הצידה קצת לדיונה, איזה 300-400 מ' משתדל לכבות אותו. עמיקם אמנון הגיע אלי עם מטפים ניידים. הוא חשב שזה יעזור. עשינו תרגול שריפה, הצוות עבד כמו שצריך. הלכנו לתאג"ד ושם הסתכלתי על החבר'ה קצת. השכיבו אותי והעברתי את שרביט הפיקוד, את המשקפת היחידה בפלוגה, לעמיקם שמאז ועד הסוף היה מ"פ. באותו קטע של "חמוטל" השארנו 2 טנקים. טנק של איתמר שהיום הוא כנראה במצרים לפי דיווחים. בפנים היה התותחן וודקה אדם שנהרג. הטנק של עמיקם אמנון נשאר על היעד. לפי מה שהוא אומר 4 קפצו. 2 הגיעו : הוא ואבורסי, ורפי לוי ודוראל הנהג הם כנראה רצו לכיוון אחר ומכיוון שהיו שם המון מצרים אי אפשר היה לחיות. שכחתי להזכיר שבקטע האחרון ממש בירידה קיבלנו עוד הפעם הפגזה ארטילרית. אז קיבלנו פגיעה בטנק בסיפון שלא חדר ובי, אבל זה כבר לא היה משנה. עוד נפגעו : הטנק של עמיקם מעין ז"ל והתותחן שלו יוני פרידמן, שנהרגו בטנק, הצוות עם הטנק ירד. הטנק של עמיקם שהתקלקל קודם ירד שלם עם עזרא מנקין. בנוסף לזה נפגע לי מט"ק, דהן, שנפגע בעין. אני חושב שהיו לנו 5 הרוגים. היה שם טנק שהייתי בטוח שהוא שלי בסוף הסתבר שהוא של שיפמן פלוגה ח'. מבחינת מה שהושמד שם : היו שם 2-3 כלים שברחו אל מעבר לרכס. ה-T55 שהיה דפוק כבר. מבחינת כלים כבדים, טנקים אני לא השמדתי. אני יודע שהיה טנק של 3ב' של ירון קימלמן שירה את כל הבטן כמעט למעלה והוא ירה לכיוון טנקים, כנראה הוא הצטרף ליד הטנקים של ח' שירו לכיוון ה-16 טנקים. הוא ואולי עוד כלי או שניים, אבל רוב הפלוגה רצה לעמדות.

מ"מ 3 פלוגה ז' סגן אמנון עמיקם

לא היתה חלוקת גזרות. כל העסק הזה לי הוא היה קצת לא ברור. על כל פנים אני רצתי משמאלו של מיקי. לא היה שום דבר. עלינו על מין דיונה קשה מאד. כאשר התפרסנו ואז כמו שמיקי אמר

זיהינו אותם על התעלות. הבעיה ש"חמוטל" בשלב שלנו היתה בתוך אוקף. ואז כשעלינו על הדיונה הזאת ממש 50-60 מ' הם ישבו על תעלות, לאו דווקא בשטח השולט. ישבו במדרון אחורי, וזה גם מה שהפתיע אותי. כאשר חצינו את התעלות מיקי רץ טיפ טיפה מלפני וקצת מהאגף. מה שהפתיע אותי היה שהוא עבר על תעלה, היה שם מצרי עם RPG שכיוון עליו בהתחלה בחזית. הוא ראה שהוא לא יספיק לפגוע בו, התכופף, מיקי עלה על התעלה, כאשר הוא עבר אותו הבחור קם עוד פעם וכיוון עליו את ה-RPG, לכיוון התמסורות. זה היה דבר מפתיע עם הנושא הזה של החי"ר. היות ולא היה לי מקלע מפקד יריתי אליו עם "עוזי". זאת היתה ההיתקלות הראשונה עם החי"ר המצרי. לא ירינו על ג'יפים על "חמוטל" עצמה. מיקי רץ מימיני. מחלקות 1 ו-2 היו מימיני. הייתי משמאלו של מיקי והייתי הטנק הקרוב ביותר אליו, רצתי איתו בפריסה. כשעלינו על "חמוטל" לפני התעלות שבדיונה הזאת רצנו בפריסה די רחבה. אני לא זיהיתי שום דבר חוץ מחי"ר והזהרתי אותו עוד בטווחים יותר רחוקים. הוא טוען שזה שיחים. אני חושב שזה החבר'ה שישבו בתעלות. האנשים שהיו ליד ה-T55 היו העמדות הסופיות שבהן עמי המג"ד ומיקי התמקמו. אלה למעשה היו העמדות היחידות על היעד בגזרה שלנו. אני התפרסתי משמאל והתחלתי לרוץ לפקודה "קדימה הסתער", עד שאני חטפתי ונעמדתי ממש על פלטו כאשר נעמדו בחזית שלי בסביבות 10 טנקים. כשאנחנו חצינו את התעלות נתקלנו באנשי חי"ר. את שלב הטיהור לא ראיתי מכיוון שנפגעתי ועמדתי במקום. היו שם כמה טנקים. מיקי ועמי היו פחות או יותר בקו איתי אבל על הגבעה של ה-T55 הפגוע. זיהיתי את שניהם. מיקי עמד משמאלו של עמי. היו לי רק מקבילים לא היו לי מקלעי מפקד. ירינו בעיקר במעייכים וקצת במקלעים. כמובן שהייתי צריך לעשות העדפת מטרות, או שיורים במקביל או שיורים בתותח. לעתים כאשר ירינו למטרה אחת ירינו בשניהם.

חצינו את התעלות, לפי הערכה שלי רצנו לכיוון מערב צפון-מערב. אני חציתי אחרי מיקי. מיקי תפס כבר על "חמוטל" ליד ה-T55 אחרי שעברנו את התעלות. זה למעשה היתה העמדה היחידה במקום שבו עמדנו מפני שיתר השטח היה פחות או יותר פלטה. אני רצתי עם המחלקה שלי, הוא אמר "קדימה הסתער". אני רצתי כאן, איתמר ישראלי מ"מ 2 עמד מאחורי ו-2 הגורים שלי עמדו גם כן מאחורי. מיד כשהתחלתי לרוץ קיבלתי במזק"מ הימני שלי. אני מתאר לעצמי שזה היה ח"ש או חלול מפני שהפגיעה היתה חדה. הטנק לא נדלק. הפגיעה היתה בחלק האחורי של המזקו"מ ונשפך קצת סולר. היתה בערה חיצונית, לא היתה בערה פנימית. אני הבנתי בשלב זה שהטנק למעשה מושבת, אבל לא אמרתי את זה לצוות מכיוון שהיתה עלולה להיות קטסטרופה. המשכנו לירות. זיהיתי טנקים בחזית בטווחים של 400-500 מ', לי נראה T34 שחלק מהם עמד במחפורות. כך אני רואה את זה היום, יתכן שחלק מהפרטים קצת מטושטשים בגלל הזמן. אני זיהיתי במחפורות בסביבות 10 טנקים. קצת מערבה אני כבר זיהיתי את הדרגים שלהם שישבו על "חמוטל". היו שם על כל פנים כלים מוסווים שנראו לי כמשאיות ודברים כאלה. לא ישבתי על הרשת הגדודית אלא על הרשת הפלוגתית ולא דיווחתי למ"פ מפני שהתמונה בכללותה לא היתה ברורה לי. לא דיווחתי למ"פ שנפגעתי. אני מעריך שהשמדנו שם בין 3-4 טנקים. זיהיתי חיילים

שלהם שרצים מאחורי הטנקים שלהם. לא זיהיתי פגיעות של שרגא. יכול להיות שהוא ירד על הטנקים שהיו קצת משמאל. על כל פנים אני חिकיתי בשלב זה, היו ממש דקות. לא הבנתי מה קורה בגדוד והבנתי שלמעשה בגזרה שלנו אני עמדתי עם הטנק הקדמי ביותר, איתמר עמד 300-400 מ' מאחורי וגם הגורים שלי פחות או יותר באותו מרחק. אני חיקיתי ששאר הגדוד, שהבנתי שהוא פרוס מימיני, ימשיך להסתער ויקח את "חמוטל". לא ראיתי גם מה שקורה מאחור, יכול להיות שמאחורי הטנקים עמדו עוד כוחות שלהם. על כל פנים זה מה שתוארתי לעצמי שיתבצע, וכשהסתכלתי לאחור (אחרי זה גם שמעתי את הפקודה של מיקי לסגת לאחור) אני ראיתי שטנקים לא זזים, ושכל הטנקים ייצבו קו או לא ייצבו קו, על כל פנים עמדו מאחור. הסתכלתי אחורה, ראיתי את איתמר נפגע, אחרי זה פגע בו פגע פעם נוספת ממש במגבה תותח. ראיתי אותו קופץ מהטנק. היתה התפוצצות עצומה והטנק התחיל להישרף. לא ראיתי אנשי צוות נוספים שלו שקופצים. פחות או יותר באותו שלב קיבלתי עוד פגז שלא חדר את הטנק, אבל פגע בין איזור הצריח והתובה. הצריח לא הצטוודד יותר, אבל אף איש צוות לא נפגע. אני לא יודע ממה זה היה. זה היה צפון צפון-מזרחית לי. אני עמדתי בצורה כזאת עם התותח לכאן אז קיבלתי את זה באגף הימני, משם קיבלתי את הפגיעה במזק"ומ. אז שמעתי במקביל פחות או יותר את הפקודה של מיקי לנסוע חזרה ואז גם אמרתי: "נהג - קדימה, אחורה, ימינה, שמאלה". הטנק כמו שהבנתי קודם לא היה יכול לזוז מטר. חשבתי רגע. אמרתי לכולם לקחת נשק ורימונים. קפצנו מהטנק כולם בריאים ושלמים. אמרתי להם לרוץ אחרי, כאשר פה פחות או יותר מיקי התחיל לנסוע חזרה, והיה מאחורי איתמר שרץ לטנק 3ב' שלי שהיה שאלתיאל המט"ק, והיה שם גם הטנק של קימלמן. היו שם עוד כמה טנקים שלנו שהתחילו לנסוע חזרה. היה בערך מרחק של 300 מ' כאשר אמרתי לצוות תרוצו אחרי. התותחן תפס אותי ממש בחגורה. היו מצרים מסביבי, וירו עלינו. רצנו וירו עלינו. אני לא ידעתי מאיזה כיוון ועושה רושם שהמצרים בשלב הזה נראו לי די המומים. והם גם לא ידעו בדיוק לאיזה כיוון לרוץ. על כל פנים אנחנו רצנו כאשר בשלב הריצה אני לא הסתכלתי לאחור, הגעתי לטנק של שאלתיאל. איתמר רץ גם כן במקביל, עלה למעלה, לא נכנס לתוך הצריח אלא תפס את מעקה החי"ר מימין למפקד, ליד מקלע המפקד שלא היה. התותחן שלי ואני קפצנו לתוך הטנק כאשר לפני שנכנסנו לטנק הסתכלתי מסביבי, לא ראיתי כבר את אנשי הצוות שלי, לא את הטען-קשר רפי לוי ולא את הנהג דוראל אטינגר, שעד היום לא הכריזו עליהם כחללים. לא ראינו אותם, מה עוד שהסתובבו פחות או יותר טנקים בשטח. נכנסתי לתוך הצריח, היה שם הצוות של שיפמן, הצוות של שאלתיאל 3ב', אבורסי ואני, ויכול להיות שהיה שם עוד אחד. היו איזה 6-8 אנשים בצריח. ישבנו אחד על השני, ואיתמר עמד בחוץ. גם שאלתיאל עמד בחוץ. רצנו לכיוון עם מיקי. מדי פעם הסתכלנו אז מיקי רץ משמאלנו עם מנוע המיכל השמאלי שלו. הוא לא בער אבל הוא העלה עשן, היה ברור שהוא נפגע שם. הוא המשיך לנסוע ונסע במהירות סבירה. הגענו לתאג"ד, זה היה ב"טליסמן 39", ואז התחילו לארגן את השאריות של הגדוד. הקש"א היה סרן נדב סער, וסגן משה ברגר שהיה אז מ"מ אצל שרגא, והקמב"ץ יחיאל עומר, הם עשו את מרבית העבודה.

התחלנו לארגן פחות או יותר צוותים במסגרת פלוגות, לראות מי חסר ומי לא, ולאחר פחות או יותר מה קרה. במחלקה שלי חוץ מהצוות שלי שני הטנקים היו כשירים כאשר הטנק של קימלמן ירון 3א' חטף בזוקה באיזור המיכלים שלא חדר את המיכלים. הטנק של שאלתיאל 3ב' שעליו עליתי אני היה תקין לחלוטין, והטנק שלי ננטש על "חמוטל" כששני אנשי הצוות נשארו בשטח.

מ"פ ח'

אני אתחיל בשלב שיש לי מה להוסיף. בחיפוי אנחנו לא השתתפנו. אנחנו התחלנו את תפקידנו בפריצה, כשעשינו באיגוף הימני. אני יחד עם פלוגה ו' והמג"ד עלינו ל"חמוטל" מכיוון מזרח דרום-מזרח. מימין במרכז הצמה היה הטנק המפורסם T55, טנק פגוע, התותח היה בכיוון השמים. עמדנו מימינו. אני רוצה לציין שבעליה הארטילריה שלנו היתה אפס. לעלות עליה כזו עם חי"ר בלי ארטילריה זאת ממש התאבדות. ברגע שעלינו התחלנו לקבל ארטילריה. עלינו ועמדנו על העיגול האדום, צפינו כלפי מערב, לא ראינו עדין שום דבר. בשלב זה עמי קיבל איזו פגיעה והיה נדמה שזה מהארטילריה. הוא קרא לי לטנק שלו וביקש לבדוק אם הוא יכול לנוע. ביקשתי ממנו שינוע אחורה. הוא נע אחורה ואמרת לי לו שהכל תקין, ואז הוא נתן פקודה לי ול' לפנות ימינה ולהתחיל לשטוף. פנינו ימינה ונענו לכיוון צפון. זה היה מורד ולאחריו קו רכס. זה היה קו רכס חד בכיוון מזרח-מערב. עלינו על קו הרכס ומאחוריו מיד גילינו בטווח קצר 400-500 עמדו שם 7 טנקים, קרובים אחד לשני 50 מ'. אנחנו התחלנו לירות ו-7 הטנקים כולם הושמדו. מישהו ירה ב-3 מימין, אני יריתי ב-5 משמאל, אחד הצטלב לנו. ברגע שטנק קיבל פגיעה יצאו מאחוריו כ-20-30 אנשי חי"ר ורצו לטנק הבא. הם ממש הסתתרו מאחורי הטנקים. טנק קיבל פגיעה ומיד ראית ענן לעבר הטנק הבא. אחר התחלנו לנוע לאנשי חי"ר שבשלב זה הסתובבו מסביבנו. כל זמן התנועה עד לקו הרכס הזה לא היו לנו כל כך בעיות עם אנשי חי"ר. עברנו מולם, ירינו גם בתותחים במעיך בטווח קרוב. עדין לא נפגענו מהם. אחר כך התחילו להיפגע. אני זוכר את הפגיעה שעממי דיווח שהנהג שלו נפגע. אחר כך אני זוכר את הצעקות בקשר ש"וילון קאפוט". זה הדבר האחרון שאני זוכר מרשת הקשר הגדודית. בשלב אחרי זה אני נפצעתי ואת המשך הקרב אני לא זוכר. לפי דיווחים כשאני נפצעתי החליף אותי סמל קהלני ז"ל והוא השמיד עוד 2 טנקים. הוא היה טוען פגז ועולה ויורה אותו. אחרי שהוא נפגע נשאר פגז טוען בתותח. התותחן צודד את הצריח עוד לפני שהוא הבין והוא ראה מטווח 50 מ' (לפי סיפורים שלו כי זה האדם היחידי שיכול למסור את זה) 100 מ' טנק מצרי עובד שלם נוסע. הוא ירה בו בקולימטור והטנק נדלק. בקשר ללחימה. העמדות המצריות כפי שמיקי תיאר אותן היו עגולות, חפורות ולא עמוקות במיוחד. אנחנו נלחמנו עם חיילי החי"ר האלה באותה צורה מכיוון שלא היה לאף אחד מקלעי מפקד. אז במקום שיכולנו ירינו עליהם מעיכים. זה כשנענו לכיוון קו הרכס הזה. אחר כך בשלב מאוחר יותר הטנקים התחילו להסתובב על היעד ולא יכולנו לירות שם מעיכים, התחלנו לזרוק רימונים. אני זוכר בדיוק את התמונה

שהמצרים ברחו כשבא עליהם טנק. המצרים עמדו וירו עלינו את הבזוקות ולא היתה שם תופעה של בריחה המונית על היעד. הטנק של שיפמן שעוד לפני זה הוא דיווח לי שיש לו נזילה הידראולית ולמרות הנזילה ההידראולית אמרתי לו שיעלה איתנו על היעד הזה, קיבל פגיעה ונדלק. 3 אנשי צוות : הנהג, הטען והמפקד הצליחו לצאת מהטנק פצועים. התותחן רטי ז"ל נשאר ביעד, הרוג. כמו שציינתי בטנק שלי נפגע התותחן וסמל קהלני שהחליף אותי נהרג. הנהג של עממי זכריה נפגע גם כן.

מ"מ 2 פלוגה ח' סרן אליהו עממי

אני זוכר את ההתקפה על "חמוטל". עמדתי כל הזמן מימין לעמי ושרגא היה מימיני, כלומר אני הייתי בין שניהם. זה היה גם בעמדות החיפוי וגם כשהתחלנו להסתער. אני כל הזמן הייתי מימין לעמי ולפיו נסעתי והתקדמתי. אני זוכר שעמדנו שם בתוך הגל הזה הקטן. עמי דיווח ש"חמוטל" בידיו. אז עברה לי בדיוק מול הראש בזוקה ופגעה לעמי במזקו"מ. זה היה בדיוק מאגף ימין שלנו. ירדנו אחורה, עשינו חצי תפנית ימינה ועלינו לראות מה קורה שם. מה שראינו היה מטווחים די קרובים, כמה עשרות מטרים, חי"ר מתחפר. ראינו אפילו חול באויר. ירינו כמה פגזים מרחוק והתחלנו לעלות. מי שאני ראיתי זה היה שרגא והגור שלי. עלינו למעלה, ברגע שהגענו לקו רכס זיהיתי 3 טנקים במרחק של 200-300 מ', עומדים לא במחפורות במרחק של 50 מ' אחד מהשני. עשינו שם ירי מהיר. יריתי שם 3 פגזים בלי לראות את התוצאות. שרגא גם כן ירה. את הטנקים המצריים ראינו כל כך בהפתעה שלא חשבנו הרבה ומיד ירינו, ומכיוון שהטווחים היו כל כך קצרים לא הבחנו אם קורה שם משהו. שרעבי היה מימין לשרגא והרבה יותר מימיני. כנראה שירו עליו. עלי לא ירו. עד כמה שאני מבין זה היה חלק מהכמה טנקים שדיברו עליהם קודם. אני בכל אופן ראיתי רק שלושה. בשלב יותר מאוחר, אחרי שירינו, התחלנו לשטוף את היעד. בקשר לשוחות. מה שאני ראיתי שוחות דווקא די נמוכות. חצי מטר משהו כזה. שוחות אישיות, לא תעלות. אני זוכר שראיתי אותם חופרים עוד מרחוק וכנראה הם לא גמרו לחבר את השוחות לתעלה. שוחות שהם יכלו להתכופף, לשכב מכסימום. כיוון שלא היו מקלעי מפקד והיו ארבעה "עוזים" על הצריח עוד מההתחלה עם כל המחסניות והרימונים, השתמשנו בהם וגמרנו את כל התחמושת. היינו מתקרבים לתעלה וזורקים רימון או יורים ב"עוזי". כמויות החי"ר שהיו בסביבותינו נמדדו בעשרות בלבד. אני זוכר שאנחנו היינו כבר בקצה הדרום מערבי של היעד, מהצד הזה שלי לא היה כמעט אויב. משמאלי כמעט ולא ראיתי רק מימין ראיתי חי"ר. כשהמשכנו לשטוף את היעד, עמדתי בערך עם הפנים, רציתי להסתובב לשם, אז חטפנו בזוקה בתא הנהג. למעשה הוא פגע בבית הזרוע השמאלי ונכנס לאורך מוט הפיתול לטנק. נסענו אחורה. הנהג עצר, הטנק דומם פתאום. אני מדבר אל הנהג ואין תגובה, ואז התותחן אמר לי שהוא פצוע. צודדנו צריח, הוצאנו אותו, השכבנו אותו בצריח. הוא היה חסר הכרה. הכנסתי את התותחן לתא הנהג. הסתבר שהבזוקה חתכה את כבל הקשר הראשי בתא הנהג, את הצינור של התחל ופגעה גם בשטנגה של הגז. כשהצלחנו להניע

הגז היה תפוס על 2,000 בערך. התחילה נזילת דלק רצינית מהצינור של התחל. קשר לא היה בכלל, לא פנים ולא חוץ. בשלב זה ראיתי כבר את הטנקים מתחילים לרדת. לא שמעתי כלום כי לא היה לי קשר. כשראינו את כולם חוזרים ניסינו בפעם החמישית להניע את הטנק והצלחנו. כיוונתי את הנהג עם האנטנה. כשהגענו לריכוז של הגדוד הטנק דמם ויותר לא הניע. הנפגעים במחלקה : רק בטנק שלי נפגע הנהג. אחרי זה הסתבר שגם הטען היה פצוע.

רופא גדוד 599 סרן ד"ר מיכאל טואף

בעת הקרב על "חמוטל" אנחנו ישבנו על ציר "טליסמן" בערך ב-42 והאזנו ברשת הגדודית. ברגע מסויים שמענו את המג"ד אומר "חמוטל בידי", ואחרי איזה 60 שניות פתאם הוא מדווח שכל המ"פים נפגעו, וברשת החטיבתית הוא פונה למח"ט ואומר "תביא לי את הכירורגים הכי טובים, תציל את המ"פים שלי. החבר'ה האלה עשו עבודה יותר מדי טובה, לא מגיע להם למות". אני נכנסתי לרשת המבצעית ואמרתי למג"ד שאני יוצא לכיוון מערב ואני אפגוש אותם באיזשהו מקום. אני חושב שאנחנו נפגשנו באיזור "ציונה", בערך למרגלות "ציונה". שם פגשנו 2 זחל"מים של התאג"ד של ד"ר רימון מגדוד 257 אשר עמדו לצד הכביש. ליד הזחל"מים היו מונחות הרבה מאד אלונקות והרבה מאד פצועים. סה"כ אני חושב שרק מהגדוד שלנו היו באיזור "חמוטל" 45 נפגעים, אבל היו גם מגדודים אחרים, כך שהיתה כמות רצינית מאד של נפגעים. מיד כשהגעתי לשם אחד החובשים מגדוד 257 היפנה את תשומת ליבי לשרגא המ"פ שהיה במצב חמור מאד. הוא היה לגמרי כחול, הוא בקושי נשם. הוא נפגע בזרוע הימנית ובחזה הימני ואולי זה המזל של כולנו. בגלל העובדה שהיה פה גם ד"ר רימון אני יכולתי לנהוג לא כפי שמקובל במיון של כל הנפגעים ורק אחרי שגומרים מיון ורואים את כל ה-45 לפנות למי שנראה הכי קשה ולהתחיל לטפל בו. אלא יכולתי לנצל את העובדה שהיה שם כבר ד"ר רימון ואני מיד התחלתי לטפל בשרגא. הטיפול בשרגא היה מסובך והצריך הרבה עבודה. ביצענו בו 5 פעולות, מהן שני ניקורים בחזה וניתוח טראוכוטומיה. ד"ר רימון עשה ביד השמאלית וונסקציה ואני עשיתי וונסקציה ברגל הימנית - ניתוח לגילוי של וריד והכנסת צינור לוריד. זה לגמרי לא מסובך. יש כאן מג"ד שאמר שזו עבודה של חובש, ובכן אני רוצה לתקן - חובש לא יודע איך עושים זאת, ומרבית הרופאים עושים את זה גרוע. המצב של שרגא השתפר בצורה יוצאת מן הכלל ועובדה שעמד פה אתמול וסיפר מה היה. הנפגעים שהגיעו עברו בחלקם מיון ובחלקם רק מיון ע"י חובש. אני יודע שהיו הרבה מאד כלי רכב, בעיקר של הסיוור, וכל מיני נגמ"שים שעמדו על הכביש, וכל רכב שהגיע מיד רצו אליו, טיפלו או מה שעשו, רק ע"י חובשים, והעבירו לג'יפים האלה שנסעו לכיוון טסה. אני כאשר טיפלתי בשרגא לגבי שאר הפצועים יותר מאשר הערות ועצות לחובשים ששאלו אותי מה לעשות כאן וכאן אני לא יכולתי להתפנות. הייתי מאד עסוק. אבל באותו זמן ד"ר רימון כן עסק בכך, וכאשר גמרנו לטפל בשרגא. עמי המג"ד ישב דיוק מעל המקום הזה בטנק והיה מסתכל. בעיניים היה קצת מבריק ובצדק. להיות אנושי זה דבר יוצא מן הכלל. אני אמרתי לו שבכל אופן חלפה הסכנה, ואני ממליץ לפנות אותו

במסוק. ואז התחילה מלחמה עם כוחותינו שבאוויר. אנחנו לא יכולים להמתין כי לא היה ברור מתי נקבל מסוק. התחלנו לנוע לכיוון מזרח, ובאמת כעבור איזה 2-3 ק"מ נחת מסוק והעברנו את שרגא. אנחנו עצמנו גם כן נסוגנו. סה"כ אני חושב שהטיפול באיזור "חמוטל" - הצוות היה גדול. היו שם בוודאי 45 חובשים. הטיפול היה מאד מאד מהיר.

מג"ד 257

כרגע אנחנו מדברים על ה-9 לחודש. התכנית החטיבתית היתה שהגדוד שלי יחד עם הגדוד של עמי נשאר בחיפוי, וגיורא כובש את "חמוטל", וזאת במסגרת תכנית אוגדתית לחילוץ האנשים שהיו באיזור "פורקן". לגבי הביצוע: גיורא הגיע עד לאיזור "חזיזית" וחזר ל"חמוטל", ולאחר מכן עמי באישור של המח"ט הסתער על "חמוטל". לאחר שגיורא גמר את ההסתערות שלו וחזר לאיזור "חזיזית", היתה הסתערות של עמי מכיוון דרום מזרח לצפון מערב ומכיוון מזרח למערב, כאשר באמת היתה הסתערות יפה מאד, כולל כל הדיווחים של עמי. עמי חטף גם מצפון מערב, גם ממערב, גם מדרום מערב, וגם מ"מכשיר".

הגדוד היה פרוס עם 3 פלוגות באיזור "ציונה", כאשר בשלב א' ניהלנו אש על "חמוטל". כשעמי דיווח ש"חמוטל" בידו, וגיורא כבר שיפר לכיוון "חזיזית", קיבלתי פקודה להיכנס משמאל לגיורא. נסעתי עם הגדוד והגענו בפריסה די רחבה כאשר הקצה השמאלי של הגדוד היה באיזור "חמוטל". עברתי את 205. הפלוגות היו ערוכות כך: במרכז היתה פלוגה מ', מימין היתה פלוגה ל', ומשמאל פלוגה כ', כאשר כ' הקצה השמאלי שלה היה על הדיונות של "חמוטל". הקצה הימני היה צמוד לגיורא. היו בעיות בעליה על הרכס, עד שהגענו למצב כזה שראינו את איזור התעלה, עם כל האבק שהיה באיזור הזה. התפיסה של הרכס הזה לכיוון מערב לוותה כל הזמן בהפגזה ארטילרית די יעילה על עמדות הטנקים. ניהלנו אש בעיקר עם 2 הפלוגות מ' ול', לטנקים שהיו בטווח 3,500-2,000, פה הושמדו מספר טנקים של האויב. פלוגה כ' נתקלה בכוחות אויב שירו בעיקר מכיוון "מכשיר", והשארנו פה 2 טנקים של פלוגה כ'. היו בסביבות 5 פצועים. כשניהלנו את האש אני הייתי באיזור הפלוגה של יוסי, כשהתחיל להיות קצת יותר שקט, לא היו כבר יותר מטרות. ההפגזה כמובן המשיכה. מ"פ כ' דיווח שהמצב בגזרה שלו הוא חוטף פגיעות, ואז ירדתי מהעמדה ושיפרתי לאגף שמאל בשביל לראות מה עם פלוגה כ'. פגשתי את המ"פ והוא הראה לי את הטנקים הפגועים. בדיוק כשעלינו למעלה ראינו בסביבות 14-15 אנשים רגלית הולכים לכיווננו, אחד תומך בשני, וגם דודו וגם ג'ון דיווחו שחי"ר מסתער עליהם. אמרתי להם שזה חי"ר שלנו, לא לירות, ואז במרחק של 50 מ' זיהינו כבר בוודאות שזה חי"ר שלנו. צעקנו להם שיבואו אלינו, וכל זה תוך כדי הפגזה. העמסנו את כל האנשים שהיו פצועים, כולל הפצועים שהיו לפלוגה כ', ופינינו אותם אחורה. לאחר מכן התקפלנו אחורה, וקיבלנו את האחריות לגזרת קו "ציונה", כולל השליטה על "פוטון".

מ"פ כ'

בגדוד שלנו אני הייתי הכי שמאלי. הגדוד נפרס, וברגע שאפשר היה לזהות את "חמוטל" התחילו לירות. מ"מ 2 שלי, שי גרייצר, פתח באש על מה שהא זיהה בתור טנק. הטווחים היו רחוקים בערך 4.5-3 ק"מ. אמרתי לו להפסיק לירות. פלוגות אחרות ירו גם כן. אחר כך הגדוד התחיל לשפר לכיוון "חמוטל" פלוגה אחרי פלוגה. שיפרנו עמדות. אח"כ למג"ד היו בעיות קשר ויוסי היה מתווך בינך לבינינו. אחר כך התקבלה פקודה לנוע על ציר "טליסמן". אני הייתי אחרון בשדרה הגדודית. בין 2 הדיונות ו"סגול 205" נתקבלה פקודה מהמג"ד לפנות שמאלה ולעלות על "חמוטל". פלוגה ל' היתה ראשונה, ופלוגה מ' היתה כבר כאן. אני פרסתי את הפלוגה שלי, עליתי ב-2 לפני, מחלקה 3 היתה מאחור. בערך באיזור זה התחלתי לזהות סימנים של מצרים. היו שם כמויות פנטסטיות של הבורות העגולים האלה.

מח"ט

המצב של הגדודים היה כזה : גיורא עם הגדוד שלו עבר את צומת "חזיזית", היה פרוש חצי ק"מ מצומת "חזיזית" על "טליסמן" בין 22 ל-23. חלק מהטנקים של גיורא היו מצפון ל"טליסמן" והמשיכו לכיוון "חזיזית". חלק מהטנקים התפרס כ-200 מ' מדרום לציר "טליסמן". בשלב הזה שמעון עוד היה בעמדות החיפוי. עמי היה על היעד. גיורא כבר הגיע הנה, אני הייתי איתו. באותו שלב נתתי הוראה לשמעון לנוע על הכביש ולהצטרף אלינו. אז שמעון נע על הכביש, חתך, הגיע חצי ק"מ לפני ציר "חזיזית" 23, ומכאן התבצע מה שג'ון אמר. אז כל הגדוד של שמעון התפרס. אני נעתי אליו. מהל' של "חמוטל" ירדו 2 אנשים, אלה היו חיילים שלנו, ואז נשלחו 2 טנקים לאסוף אותם.

מ"פ כ'

אני הייתי באיזור של ה-T55, במקום הגבוה ביותר. שלחתי מישהו רגלית לראות אנשים של עמי. ליד הדיונה כל השטח הזה היה מלא בורות, החפירות העגולות האלה. בתוך האיזור הזה היו חפירות מכוסות לגמרי בשיחים. היו שם כל המזוודות, בזוקות, מבחינת חי"ר הרבה לא היה שם. הסתובבו שם 30 איש, מפוזרים, בקושי ירו, למעשה היו במנוסה מן האיזור. מה שכן היה שם - 2 קת"קים, שלא זיהינו אותם בתחילה. פתאם ראיתי איזה ענן אבק עולה לי איזה 20 מ' מהטנק. הסתכלתי הצידה אני רואה את סגן יוסי הכט שהוא א'3 (ראוי פה לציון מיוחד. בשבטה הוא מופיע אצלי ואומר אני מ"מ אצלך. הוא סבל מאד במלחמה בגלל מצבו הבריאותי), התחיל לירות. החבר'ה ממש היו שם בפעולה, וכשהגעתי למעלה הצלחתי לזהות הרבה מאד חי"ר מדרום. דיווחתי למג"ד. הסתכלתי ימינה, לא ראיתי שם אף טנק משאר הפלוגות. באותו זמן נפגע הסמ"פ שלי מכיוון דרום מזרח. המג"ד הגיע אלי למעלה. שיחקנו עם הארטילריה. בסוף קיבלתי הוראה מהמג"ד להצטרף לפלוגה ל'. התחלנו לנוע. תוך כדי נסיעה ראיתי דמות שמנפנפת בידיים ורצה, התברר שזה סגן,

לא יודע מאיפה. סימנתי לו לזרוק את הרימון ולעלות אלי לטנק. שאלתי אותו מה העניינים והוא אומר - תראה יש למעלה מ-100 פצועים. אמרתי לו כ מה ? הוא אומר לי 30. נרגעתי. הוא סיפר שהוא מהמעוזים. באותו זמן שירדנו עבר נגמ"ש שירד בין 2 הדיונות ונעלם לכיוון הכביש. שלחתי את סגן יוסי הכט עם עוד טנק שלו. לפני כן בזמן הירידה א' שלי עלה על מוקש, החבר'ה כולם נפצעו. הוא עצמו עלה על טנק אחר. האנשים קפצו, 3 אנשים. העליתי אותם לכלי שלי. אחרי ששי גרייצר היה למעלה ודיווח שיש הרבה פצועים, דיווחתי גם למג"ד, ושלחתי את סגן יוסי למעלה. בירידה אני הצטרפתי לפלוגה ל' שעמדה באיזור הזה. עלינו לעמדת תצפית בקושי אפשר היה לזהות שם משהו, ואז התקבלה פקודה לחזור בחזרה לאורך הכביש ואז עברתי ת"פ לגדוד של גיורא. את גיורא פגשתי באיזור ציר "פוטון". הצטרפתי לגיורא ונשארנו שם כל אחה"צ בתצפית, ראיתי גם טנקים של 600 עולים על "מכשיר". אני ב"חמוטל" השארתי 2 טנקים.

מ"פ ל'

בבוקר של ה-9.10 קיבלנו פקודה לתפוס עמדות חיפוי לגבי "חמוטל". עברנו את "ציונה" והתפרסנו על רכס מדרום מערב ותפסנו עמדות. את "פוטון" לא ראינו. עמדנו על הרכס. אני זוכר שהיו שם גדרות תיל בשטח. קיבלנו הוראה לירות לכיוון "חמוטל". הבעיה היתה שמהמקום שלנו ראינו רק את קצה הרכס כך שלא ראינו מטרות. מה שראינו זה כמה טנקים שרופים מן הקרב שהיה שם יום קודם. בכל אופן ירינו כמה פגזים כדי לעשות עשן על היעד, ואחר כך הפסקנו. התחלנו לקבל שם ארטילריה. בשלב מסויים למג"ד הלך הקשר ואני תיווכתי בינו לבין המח"ט. יותר מאוחר גם התחלפתי עם המג"ד בטנק. מה שהתברר שפשוט פתיל אנטנה שלו היה מנותק. יותר מאוחר, אני לא זוכר שעות, ראיתי את הגדוד של עמי עולה מכיוון דרום. ראיתי פטונים נעים וגם לפי מה שהבנתי בקשר הוא עולה על "חמוטל". יותר מאוחר קיבלנו הוראה לנוע על הכביש, לעבור את "חמוטל" ולתפוס ממערבה לה עמדות. אנחנו נכנסנו באיזור הזה. היו לי 8 טנקים ולדודו היו 4 טנקים. אני התפרסתי יותר מערבי. היה שם מין בור כזה. עלינו לעמדות, ניסינו לזהות מה קורה בשטח. התחלנו לקבל ארטילריה. הורדתי את כל הפלוגה לאחור, חיכינו כמה דקות. עלינו עוד פעם וחטפנו ארטילריה ממש מדוייקת כנראה שזה היו קטיושות, בכל אופן מטחים רציניים. הורדתי את הפלוגה ואז החלטתי שנעלה את כל הפלוגה, נשאר 2-3 טנקים למעלה והשאר ירדו עם הרבה אבק. עלינו, נשארנו שם ליס, נעים ואני. שאר הפלוגה ירדה למטה ובאמת לא ירו עלינו. נשארנו בעמדות תצפית נמוכות. התחלנו לצפות על השטח. הראות היתה די גרועה. בשלב מסויים ליס דיווח שהוא רואה איזה טנק מתקרב אלינו. אז התברר שהגיע איזה טנק שכבר עמדנו לירות עליו, וזה היה הטנק שחילץ את האנשים מאחר המעוזים. היו עליו 30 איש. זה היה ממש נס. המתנו על מנת שנהיה בטוחים שזה לא טנק מצרי. היה לי מוזר שטנק מצרי לבד התקרב אלינו. הטנק הזה עבר ממערב לנו ונעלם. יותר מאוחר הגיעו 3 טנקים ו-4 נגמ"שים, עברו בין הטנקים שלנו ועלו על "חמוטל". זה מאד הפתיע אותי ולא ידעתי מה לעשות. אחרי שניות או דקות התחילו התפוצצויות

ויריות ואז גם ג'ון התחיל לדווח שגם אצלו יש צרות. שמעתי שהוא צרוד והתחלתי לדאוג לו. עמדנו שם וכל הזמן חטפנו ארטילריה. היה איזה שלב שהחלפתי עמדה, פתאם אני רואה שמאחורי הטנקים של דודו יורדים אנשים עם ידיים למעלה. המג"ד היה אז עם דודו והם היו שמאליים. צעקתי לו בקשר "ערבים מאחוריך תיזהר". לפלוגה שלי כבר היו מקלעים, עמדתי לירות בהם. זה לא נעים שעולים מאחור, ואז פתאם אמרו שזה חבר'ה שלנו. 2'א' שלי זלמן קנטור דיווח שזה חיילים שלנו והוא אוסף שם פצועים. הוא פינה את הפצועים לכביש. זה היה באגף השמאלי שלי. הם ירדו מהדיונה למטה.

אני לא זוכר במדויק את לוח הזמנים אבל כנראה שזה היה כבר אחרי שירדו האנשים מ"חמוטל", ליס דיווח לי פתאם שהוא מזהה טנקים שאם אני לא טועה היו באיזור דרום מערבית לנו בטווחים שבין 4-5 ק"מ. הראות היתה די קשה. הרמתי משקפת והיה נדמה לי שאלה טנקים רוסיים. היה נדמה לי שאני רואה מאחור את מיכל הדלק. לא הייתי בטוח ושאלתי את המג"ד אם יש שם כוחות שלנו במקביל על כביש התעלה. אמר לי "המתן". זה לקח כרבע שעה עד שהוא ברר. הוא אמר לי "זה בסדר אתה רשאי לירות". העליתי למעלה רק 4 טנקים על מנת שלא יתחילו לדפוק עלינו ארטילריה. התחלנו לירות עליהם. ירו שם, למרות שזה לא לפי התורה, 2 טנקים ירי חלולים. לפי דיווחים 5 טנקים נפגעו פגיעות בטוחות וטנק אחד נפגע בספק. למרות הטווחים הגדולים ראינו את הפגיעות, חלק גם נדלק. אני חושב שעם החלולים פשוט פגעו במיכלי הדלק והדליקו אותם ולא היו ממש חדירות. בכל אופן ירו שם כמויות גדולות של פגזים עד שהשיגו מטרות. בשלב זה שהתחלנו לירות זיהו אותנו. התחלנו לחטוף ארטילריה מדוייקת ממש בתוך הטנקים. אני בשלב מסוים מצאתי את עצמי יושב על הכתפיים של התותחן שלי מההדף. אז קיבלנו הוראה לנוע לאחור על ציר "טליסמן" ולחזור להתארגנות לאחור. למעשה לא ירדנו על הכביש אלא חתכנו ועלינו על החלק הצפוני מזרחי של "חמוטל", יצאנו מהר משם, ממערב להצטלבות עם "פוטון". אמרתי למט"קים שלי תגיעו לכביש תפנו ימינה ותסעו. מה שקרה שאני נוסע ופתאם אני מביט אחורה ורואה שרק חלק מהטנקים איתי. אני מתקשר לליס ושואל אותו האם הוא עלה על הכביש והוא אומר לי כן. התברר לי שהוא עלה על "פוטון" והתחיל לנסוע לכיוון דרום. החזרתי אותו ל"טליסמן".

באותו ערב של ה-9.10 קיבלתי הוראה מהמג"ד לצאת עם מחלקה + מחלקת חרמ"ש עם סמ"פ החרמ"ש סגן ז'וריסט להיות קדמי באיזור "טליסמן 34". לקחתי איתי את מחלקה 2. עשיתי חניון ממש באיזור האנטנה, שם זה שטח פתוח.

מ"מ 2 פלוגה ל' סגן ראובן ליס

הנושא היחידי שאני רוצה להעיר עליו זה בקשר לירי על הטנקים הרחוקים, בטווח כ-5 ק"מ. ירינו על טווח 4,000, פגענו קצר מאד. 4,000 מערבית מהעמדות של הפלוגה. אני התרשמתי שהכח הזה ניהל קרב (ויכול להיות שאלה היו הפגיעות) עם כח טנקים שהיה צפונית לו. יכול להיות גם שהם נלחמו אחד נגד השני ופגעו אחד בשני ולא אנחנו. הכח הצפוני היה באיזור מעבר ל"טליסמן".

היה לי קשה מאד להבחין איזה טנקים אלה, ואני יריתי רק כשניתן האישור. כמובן שלא ידעתי מה הם הטנקים הצפוניים. ניחשתי שאולי הם שייכים לגיורא או לעמי, אבל כנראה שלא.

מ"מ מ"פ מ' סרן דודו ארנון

לא היתה לי מפה ולכן אני אתייחס ל"דיונה של יוסי", זאת אומרת הדיונה שמי שבפלוגה שלי ובפלוגה כ' ול' יודע ששם נשאר הטנק של הסמ"פ יוסי קליין ז"ל. בבוקר של ה-9.10 נשארנו עם 4 טנקים אחרי שעודד פונה. ההוראה היתה להתחיל לנוע כאשר אנחנו נעים קדימה בסריקה ויש חיפוי של פלוגה ל' וכו'. אנחנו היינו הכי ימניים בחניון לילה. התחלנו לנוע, חצינו את ציר "טליסמן" - לפני "פוטון", אחרי "פוטון", אני לא זוכר. אנחנו הכי ימניים נמצאים בערך קילומטר וחצי מהדיונה ששם כפי הנראה נפגע הטנק של יוסי. מזרחית לה כאשר אנחנו בכיוון דרום-דרום-מערב, בעמדות, מתחילים לנהל אש, איפה שהוא על ציר "טליסמן". אני מתוך ההד של היום הקודם משאיר את אוני או את קטרי שיעמדו באבטחה לכיוון צפון מערב. בשלב שני המג"ד מודיע לי ברשת הגדודית שמימין מתחיל לעלות כח של גדוד אחר של החטיבה שלנו, ואני מזהה לארבעת הטנקים שלי שמימין מתחילים לעלות טנקים של אחד הגדודים שלנו שנמצאים 2 ק"מ מאחרי הדיונה של יוסי. ראיתי אותם מטפסים על רכסים או על שלוחות שנמצאות ליד אותה דיונה. פתאם מודיע לי הטנק הימני שהוא מזהה טנק, אני עכשיו מקשר את זה עם הטנק של אהוד כוכבי. הוא רוצה לפתוח עליו באש. אני אומר לו שבשום אופן לא יירה עליו כי זה טנקים של גדוד אחר. מדרום לנו אנחנו מזהים משמאל מתחילים לעלות טנקים ואומרים לנו גם כן שאלה טנקים שלנו. אנחנו לא מזהים שהטנקים האלה נפגשים. לפי מה שאני ראיתי הם בכלל לא עלו על אותו מקום. הטנקים הימניים כנראה של גיורא עולים נעצרים וחוזרים, והטנקים של עמי מתחילים לעלות. המרחקים בין 2 הגדודים נראו לי כ-3-4 ק"מ. הם בכלל לא נפגשו. בעמדות החיפוי כשאנחנו מחפים ל-2 הגדודים מדווחים לי נח וקטרי שהם השמידו 2 כלים, אני לא מזהה את זה. אני יריתי על משהו בדרום בטווח של 3,000 מ' ולא פגעתי בו. בשלב זה אנחנו מקבלים פקודה לחזור לכביש ולנוע מערבה, כאשר סדר התנועה ל' כ' ואני נכנס באמצע. נענו על הכביש ל' אני וכו', עברנו את הדיונה של יוסי מערבה, יוסי עובר ראשון פונה שמאלה ומתפרס. פנינו לכביש שמאלה צפונית לדיונה של יוסי ואז סגן יוסי מ"פ ל' נמצא יותר ימני ואני בינו לבין הדיונה. מתחילים לעלות למעלה. עוד לא מספיקים לעלות לעמדות תצפית אנחנו פונים שמאלה, במרחק של 20 מ' מתחילים לזהות כובעי פלדה אחרי שיחים שהם נעים. מסתערים על זה כשאני הכי ימני הכי קרוב לתעלה בשלב זה. ואז אנחנו מגלים הרבה חפירות שבתוכם אנחנו מזהים גם חי"ר שעוד חי וגם אנשים מתים. היה לי אז מקלע מפקד. הדרך הכי טובה היתה שהנהג נוסע עם זחל אחד בתוך הבורות ודורס את כולם. זאת היתה הדרך הכי בטוחה. אם מדברים על לחימה של המצרים - לפני 20 מ' רץ מצרי, פתאם הוא נעמד וניסה לירות בכריעה. נעמד עשה היכון לירי בקלצניקוב וניסה לירות אך הוא לא הספיק. אני קודם יריתי בו והנהג דרס אותו. פתאם אנחנו מקבלים פקודה לעצור ולא לירות כי יכול להיות שיש כח שלנו. לפני נסע בטווח של 500 מ'

תול"ר או משהו כזה. נתתי לתותחן שלי פקודת אש, הוא ירה. פגע מעליו, תיקון לא נתתי לו כי התחילו בקשר להגיד שזה כוחות שלנו. נעצרנו באמצע היעד. נח וקטרי פנו אחורה ועשו שוב סיבוב על הבורות שעברנו. אני לא ראיתי את המג"ד, אני הסתערתי מימינו. אני ראיתי איך הטנקים של ג'ון נפגעים. טנק אחד שלו ראיתי נפגע. נעמדנו שם, אחרי זה ניתנה פקודה לחזור חזרה. אני חוזר לעמדות הקודמות שלי כלפי מערב בין יוסי לבין הדיונות. אני עולה לעמדת תצפית ואז אני מזהה את מצבת החייל האלמוני ואת התעלה. מתחילה לרדת ארטילריה ואני נותן לטנקים לרדת ונח ואני נשארים בעמדות תצפית להמשך. נח נמצא קצת יותר גבוה ממני, כלומר היתה לו תצפית טובה להמשך. אז אנחנו רואים את הקרב שליס תיאר, ממש על כביש התעלה. אנחנו רואים כח בא מצד אחד וכח אחר בא מצד שני, לא זיהינו מה זה, הם ירו אחד על השני. בהתחלה ניתנה פקודה לירות על הכח השמאלי. מדדנו טווח של 4 ק"מ, ירינו, נפל באמצע הדרך והפסקנו לירות. בשלב הזה מישהו מהפלוגה של יוסי דיווח שהוא השמיד שם 2 טנקים. אני לא זיהיתי את זה. ירדנו משם. ביום ההוא לא היה לי אף נפגע.

מ"מ 2 פלוגה מ' סגן נח אבנת

לגבי הנושא של השמדת הטנקים זה היה בטווח של 3,200. השגנו פגיעות יחסית טובות. זיהינו מטרות יפות. אוני גם כן השמיד 2 טנקים. סה"כ הטנקים שהושמדו ע"י הפלוגה זה 6. כשעלינו על "חמוטל", אני עדין מתעקש שאני עברתי על יד הטנק של יוסי קליין ז"ל, זכור לי המקום. זיהיתי את ה-2 T, 2 הטנקים המצריים שעמדו בעמדות חפורות שירו עלי באותו לילה. נסעתי בפריסה עם כל הפלוגה ועברתי מתוך מגמה לנסות לזהות אם יש נפגע או פצוע. לא זיהיתי. הטנק היה שרוף כשהצריח יושב הפוך על התובה. מה שזכור לי מחילוץ המעוז זה שמהדיונה משמאלנו ירדו 2 אנשים, אחד מהם שרוף, שתי מידים, וניגשו לטנק של המג"ד.

רופא גדוד 257 סגן ד"ר דוד רימון

ב-9 באוקטובר בשעות הבוקר קיבלתי הוראה מהסמג"ד לנוע במהירות מערבה מכיוון שיש פצועים. נסעתי עם 2 הזחל"מים, וכ-2 ק"מ מערבית לאנטנה של האו"מ פגשתי את ראשוני הפצועים. במקום עשינו פריסה חפזה. הורדנו את התאג"ד הקלה והתחלנו לטפל בהם. בין ראשוני הפצועים היה כוכבי. בהתחלה היה זרם הפצועים מתקבל על הדעת. כבר בשלבים אלה נתקלנו בבעיות של חוסר ציוד, ואני לא מתכוון לחוסר ציוד רפואי כי מבחינה זו חיל הרפואה עומד על הגובה, אלא ציוד משקי. יצאנו למלחמה עם כ-5 אלונקות ובלי שמיכות פרט לשמיכות אישיות של החובשים, וקשה לתאר פינוי פצועים בלי אלונקות. כל כלי רכב שבא והביא פצועים ביקשנו ממנו שיוריד גם את האלונקות. כל הגדוד נמצא בתת תקן של אלונקות. התפקיד של רופא בתאג"ד הוא מורכב. דבר ראשון זה המיון, זאת אומרת לעמוד בפתח של התאג"ד ולמייין ולתת הוראות

לחובשים מה לעשות עם כל פצוע. תפקיד שני זה לטפל בפצועים קשים בעיקר. תפקיד שלישי זה לדאוג לפינזים. כל זמן שיש זרם של פצועים מתקבל על הדעת, כלומר אם באים 10 פצועים, אתה יכול לעשות את העבודה בצורה יעילה. אבל אם באה מאסה גדולה כמו שהגיעה בשלבים מאוחרים, זה קשה. כי ברגע שאתה רואה פצוע קשה, או שאתה ממשיך למיין, או שאתה עוזב את המיין והולך לטפל בו, ומה שאנחנו עושים זה משאירים את המיין לחובש בכיר והולכים לטפל באותו פצוע קשה. מה שקורה וקרה, כשאתה מסיים לטפל בפצוע קשה, וזה לוקח לך 1/2-1/4 שעה, אתה מרים את העיניים ממנו ומסתכל ונהיה לך שחור בעיניים. זה מה שקרה לי, שראיתי שממזרח ועד מערב, כל התאג"ד מלא עם אלונקות, חלק על אלונקות וחלק על שמיכות. אחרי 12 פצועים נתתי הוראה לחובש הרשם להפסיק לרשום, כי פשוט לא היה לי כח אדם ורציתי עוד חובש בתור חובש. אני מעריך שהיו שם כ-40 פצועים. זו כמות עצומה. אני רוצה לציין שהציוד הרפואי בתאג"ד הוא ל-25 פצועים, אני כבר לא מדבר על כח אדם, על זה שיש רופא אחד שצריך להיקרע בין המשימות השונות שלו.

הפינוי בוצע בצורה יפה, עשו את זה פלוגת החרמ"ש שלנו, ראיתי שם גם זלדות, הסיור, ועוד כלי רכב מכל מיני סוגים, אזרחיים, צבאיים. ממש עשו עבודה יפה.

מ"פ הג'יפים סרן חיים רוטברג

בקשר לפינוי. באותו יום התחלנו לפנות רק עם פלוגת הג'יפים. הכלים שהיו לנו לא הספיקו אז קיבלנו את 2 פלוגות החרמ"ש של יונה ושל סלמור לעזרה והתחלנו לפנות. הצוותים הסתדרו ברביעיות כשכל כלי הגיע, ירדו 4 עם אלונקה, העמיסו ויצאו, כל כלי עשה בערך 3 נגלות לטסה. בעיית האלונקות נפתרה ע"י זה שכל כלי שחזר מטסה חזר עם אלונקה ריקה. מאוחר יותר קיבלנו עוד אלונקות מהסמח"ט. בענין עם ההליקופטר עם שרגא, בדרך אלינו הוא הביא ציוד רפואי לד"ר רימון, ירד, מאוחר יותר הוא פגש את כפיר, בדרך ירד ואסף אותו לטסה.

מג"ד 257

לאחר הקרב על "חמוטל" קיבלנו את האחריות לגזרת קו "ציונה", כולל השליטה על "פוטון". הכנסנו פלוגת טנקים אחת קדימה, וצרפנו מחלקת חרמ"ש בפיקוד סמ"פ בין הטנקים כדי לאבטח את האיזור בלילה מטווחים קרובים במקרה הצורך, וגם את ה-81 מ"מ קצת יותר אחורה. כמו כן קיבלנו משימה להקים ב"חגית" תצפית ארוכת טווח. קיבלנו לטובת זה 2 כלים, 2 ג'יפים או ג'יפ ונ"נ מפלוגת הג'יפים החטיבתית, וחוליית מודיעין עם טלסקופ 120X20 לתצפית ארוכת טווח. אבטחנו אותה עם החרמ"ש. יתר הגדוד התארגן באיזור "טליסמן 39", בחניון בצורת קשת, כאשר הוא מוכן לבלום גם התקפה אפשרית או פשיטות קומנדו.